

--	--	--	--	--	--	--

154(GHE)

(MARCH, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

1. આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 6 વિભાગ અને 48 પ્રશ્નો છે.
2. પ્રશ્નની સૂચના અનુસાર જવાબ લખો.
3. પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
4. ફૂટપટ્ટી તેમજ પેન્સિલનો ઉપયોગ જરૂરી છે.
5. ગણના માટે સાદા કેલ્ક્યુલેટરનો ઉપયોગ કરી શકાશે.
6. નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ શોધી તેના જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે : [20]
1. A, B અને Cની મૂડીનું પ્રમાણ 3 : 2 : 1 હોય અને વર્ષનો વહેંચણીપાત્ર નફો ₹ 66,000 હોય તો Cને કેટલો નફો મળે ?

(A) ₹ 11,000	(B) ₹ 22,000
(C) ₹ 33,000	(D) ₹ 66,000
 2. નફા-નુકસાન ફાળવણી ખાતાની ઉધારબાકી એટલે.....
 - (A) કાચો નફો
 - (B) કાચી ખોટ
 - (C) વહેંચણીપાત્ર નફો
 - (D) વહેંચણીપાત્ર ખોટ

3. પાઘડી એ _____ નું નાશાકીય મૂલ્ય છે.
- (A) રોકાણો
 (B) ધંધાકીય એકમની પ્રતિષ્ઠા
 (C) કાયમી મિલકતો
 (D) હરીફાઈ
4. પાઘડી એ કયા પ્રકારની મિલકત છે ?
- (A) દૃશ્ય મિલકત
 (B) અદૃશ્ય મિલકત
 (C) ચાલુ મિલકત
 (D) અવાસ્તવિક મિલકત
5. ભાગીદારી પેઢીના પુનર્ગઠન વખતે પાકા સરવૈયામાં દર્શાવેલ પ્રોવિડન્ટ ફંડ કયાં દર્શાવવામાં આવે છે ?
- (A) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતામાં જમા બાજુ
 (B) પુનઃમૂલ્યાંકન બાદના પાકા સરવૈયામાં મૂડી-દેવા બાજુ
 (C) ભાગીદારોના મૂડી ખાતામાં જમા બાજુ
 (D) ભાગીદારોના મૂડી ખાતામાં ઉધાર બાજુ
6. પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાને _____ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- (A) મૂડી અનામત ખાતાં
 (B) નફા-નુકસાન ફાળવણી ખાતાં
 (C) નફા-નુકસાન હવાલા ખાતાં
 (D) નફા-નુકસાન ખાતાં

7. સ્વ-મૂલ્યાંકન દ્વારા આંકવામાં આવેલ પાઘડી કયા હિસાબી ધોરણ અનુસાર ચોપડે દર્શાવી શકાય નહિ ?

- (A) હિસાબી ધોરણ 25
- (B) હિસાબી ધોરણ 26
- (C) હિસાબી ધોરણ 27
- (D) હિસાબી ધોરણ 16

8. નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાઘડીની રકમ રોકડમાં લાવે ત્યારે _____ ખાતું જમા કરવામાં આવે છે.

- (A) રોકડ
- (B) પાઘડીનાં પ્રિમિયમ
- (C) પાઘડી
- (D) તેનું મૂડી ખાતું

9. જ્યારે ફક્ત નફા-નુકસાનનું જૂનું પ્રમાણ જ આપેલ હોય ત્યારે બાકીનાં ભાગીદારોનું લાભનું પ્રમાણ = _____.

- (A) 1 : 1
- (B) જૂનું પ્રમાણ
- (C) મૂડીનું પ્રમાણ
- (D) શોધી શકાય નહિ

10. પેઢીનાં વિસર્જન સમયે પાકા સરવૈયામાં દેવાદારો ₹ 24,500 અને ઘાલખાધ અનામત ₹ 4,500 હોય તો માલ-મિલકત નિકાલ ખાતે જમા બાજુએ કઈ રકમ લખશો ?

- (A) ₹ 24,500
- (B) ₹ 4,500
- (C) ₹ 22,000
- (D) ₹ 27,000

11. ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન કેટલી રીતે થઈ શકે ?

- (A) એક
- (B) ત્રણ
- (C) બે
- (D) ચાર

12. જો જાહેર ભરણામાં અરજી વખતે બહાર પાડેલ શેર કરતાં _____ ઓછા શેરની અરજીઓ આવે તો શેરનું ભરણું રદ કરવામાં આવે છે.

(A) 50% થી

(B) 75% થી

(C) 90% થી

(D) 100% થી

13. નીચેનામાંથી કઈ મૂડી કંપનીનાં પાકા સરવૈયામાં 'શેર મૂડી'ના શીર્ષક હેઠળ દર્શાવવામાં આવતી નથી ?

(A) સત્તાવાર મૂડી

(B) બહાર પાડેલી મૂડી

(C) અનામત મૂડી

(D) ભરાયેલી મૂડી

14. ડિબેન્ટર પરત પ્રિમિયમ ખાતું કયા પ્રકારનું ખાતું છે ?

(A) વ્યક્તિ ખાતું

(B) માલ મિલકત ખાતું

(C) ઉપજ-ખર્ચ ખાતું

(D) ઉપરનામાંથી કોઈ નહિ

15. મિલકતોના ઉપયોગ અંગેની માહિતી _____ નું વિશ્લેષણ આપે છે.

(A) નફાકારકતા

(B) તરલતા

(C) સંદ્રરતા

(D) કાર્યક્ષમતા

16. નીચેનામાંથી કયું વિશ્લેષણ પક્ષકારો આધારિત વર્ગીકરણ દર્શાવે છે ?

(A) બાહ્ય વિશ્લેષણ

(B) આંતરિક વિશ્લેષણ

(C) ટૂંકાગાળાનું વિશ્લેષણ

(D) ઊંચું વિશ્લેષણ

17. ચાલુ મિલકતોમાંથી કઈ મિલકત બાદ કરવાથી પ્રવાહી મિલકતો મળે છે ?

(A) સ્ટોક

(B) રોકડ અને બેંક સિલક

(C) દેવાદારો

(D) લેણી હૂંડીઓ

18. નીચેનામાં કોનો સમાવેશ કામગીરી ખર્ચમાં થતો નથી ?

(A) મિલકત વેચાણનું નુકસાન

(B) આગથી થયેલ નુકસાન

(C) ચૂકવેલ વ્યાજ

(D) ઉપરનાં બધા

19. રોકડ સમકક્ષની _____.

(A) ઉચ્ચ પ્રવાહીતા હોય છે.

(B) ઉચ્ચ સદ્ધરતા હોય છે.

(C) ઉચ્ચ નફાકારકતા હોય છે.

(D) ઉપરના બધા

20. નીચેનામાંથી કોનો નાણાકીય ખર્ચમાં સમાવેશ થાય છે ?

(A) કારખાનાના ખર્ચા

(B) વહીવટી ખર્ચા

(C) વેચાણના ખર્ચા

(D) વ્યાજનો ખર્ચ

વિભાગ - B

- નીચેના 21 થી 30 પ્રશ્નોનાં ઉત્તર એક વાક્યમાં લખો. દરેકનો 1 ગુણ છે : [10]
21. પાઘડી એટલે શું ?
 22. ભાગીદારી પેઢીનું પુનર્ગઠન એટલે શું ?
 23. નિવૃત્ત થતા ભાગીદારને ચૂકવવાની બાકી રકમ પર ભાગીદારી કરારમાં કોઈ ઉલ્લેખ ન હોય તો કેટલા ટકા વાર્ષિક વ્યાજ ચૂકવવા પાત્ર છે ?
 24. મરજિયાત વિસર્જન એટલે શું ?
 25. પેઢીનાં વિસર્જન સમયે વિસર્જન ખર્ચ કોણે ભોગવવાનો હોય છે ?
 26. જમીનગીરીના આધારે ડિબેન્ચરનાં પ્રકાર લખો.
 27. ચાલુ ગુણોત્તરનો ઉદ્દેશ લખો.
 28. ગુણોત્તર એટલે શું ?
 29. રોકાણની પ્રવૃત્તિઓ એટલે શું ?
 30. બેન્ક ઓવરડ્રાફ્ટમાં વધારો/ઘટાડો કઈ પ્રવૃત્તિમાં નોંધાય છે ?

વિભાગ - C

- નીચેના પ્રશ્નોનાં માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. દરેકના 3 ગુણ છે : (કોઈ પણ ચાર) [12]
31. નીરવ, નમ્રતા અને નિશાદ 3 : 2 : 4નાં પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતાં ભાગીદારો છે. મેનેજરને તેનું કમિશન આપ્યા બાદ વધતા નફાના 10% કમિશન આપવાનું છે. નમ્રતાના ભાગે ₹ 30,000 નફો આવે છે. મેનેજરનાં કમિશનની ગણતરી કરો.
 32. આકાશ, પ્રકાશ અને વિકાસ એક ભાગીદારી પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓનું નફા-નુકસાનની ફાળવણીનું પ્રમાણ 3 : 3 : 2નું છે. બધા જ ભાગીદારોએ તેમના નફા-નુકસાનની ફાળવણીનું પ્રમાણ બદલીને 1 : 1 : 1 કરવાનું નક્કી કર્યું. ભાગીદારોને મળેલ લાભની ગણતરી દર્શાવો.
 33. ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન કરવા અદાલત કેવા સંજોગોમાં હુકમ કરી શકે છે ?

34. નીચેના વ્યવહારોની પેઢીના વિસર્જનના સંજોગોમાં થતી આમનોંધ લખો :
- (1) પેઢીનાં વિસર્જન સમયે પાઘડીની ચોપડે કિંમત ₹ 56,000 છે. તેની કોઈ રકમ ઉપજતી નથી.
 - (2) લેપટોપની કિંમત ₹ 35,000 છે. એક ભાગીદાર તેને ₹ 25,000માં લઈ જાય છે.
 - (3) આવકવેરાની જવાબદારી ₹ 30,000 ચૂકવવાની થઈ, જે ચોપડે નોંધેલ નથી જે ચૂકવી આપી.
35. સાક્ષી લિમિટેડે તા. 1-6-2016નાં રોજ ₹ 200 નો એક એવા 8 ટકાના 10,000 ડિબેન્ચર 5 ટકાનાં પ્રિમિયમથી બહાર પાડ્યા, જે તા. 31-5-2021ના રોજ ડિબેન્ચર દીઠ ₹ 220ની કિંમતે પરત કર્યા. કંપનીનાં ચોપડે આમનોંધ લખો. (બાબત જે. વગર)
36. તા. 1-4-2016ના રોજ ગજાનંદ લિમિટેડે 12.5 ટકાના 12,000 કન્વર્ટિબલ ડિબેન્ચર, દરેક ₹ 400ના ભાવે બહાર પાડ્યા. ડિબેન્ચર બહાર પાડતી વખતે નક્કી કરેલ શરત મુજબ બધા જ ડિબેન્ચર 5 વર્ષ પછી ડિબેન્ચરની મૂળકિંમતનાં બદલામાં ₹ 10નો એક એવાં ઇક્વિટી શેર 50 ટકાના પ્રિમિયમથી આપવામાં આવશે. તા. 1-4-2021ના રોજ નક્કી કરેલ શરત મુજબ બધા જ ડિબેન્ચરનું ઇક્વિટી શેરમાં રૂપાંતર કરવામાં આવ્યું. કંપનીના ચોપડે જરૂરી આમનોંધ પસાર કરો. (બાબત જે. વગર)

વિભાગ - D

- નીચેના પ્રશ્નોનાં માંગ્યા મુજબ જવાબ જરૂરી ગણતરી સાથે લખો. દરેકના 4 ગુણ છે : (કોઈ પણ ત્રણ) [12]
37. નીચેની માહિતી પરથી રામ અને શ્યામની ભાગીદારી પેઢીની પાઘડીની કિંમત છેલ્લાં પાંચ વર્ષના ભારિત સરેરાશ નફાની ત્રણ વર્ષની ખરીદીના આધારે નક્કી કરો :

વર્ષ	નફો (₹)
2012-13	40,000
2013-14	60,000
2014-15	75,000
2015-16	90,000
2016-17	1,20,000

38. પન્ના અને રીટા એક ભાગીદારી પેઢીનાં ભાગીદારો છે. તેઓ પોતાનાં નફા-નુકસાનની હહેંચણીનું પ્રમાણ જે 3 : 2 હતું તે બદલીને 1 : 1 કરવા માંગે છે. તેથી ભાગીદારી પેઢીની પાઘડીનું મૂલ્યાંકન કરવાનું નક્કી કર્યું છે. ભાગીદારી પેઢીનાં નફા અંગેની તથા અન્ય માહિતીના આધારે ભાગીદારી પેઢીની પાઘડીની કિંમત અધિક નફાની ત્રણ વર્ષની ખરીદીના આધારે નક્કી કરો :

મિલકતો - ₹ 12,00,000

દેવાં - ₹ 4,00,000

અપેક્ષિત વળતર દર 10%.

ખરેખર નફો :

વર્ષ	નફો (₹)
2018-19	1,30,000
2019-20	1,10,000
2020-21	1,20,000

39. ગુજરાત લિમિટેડના તા. 31-3-2020 અને તા. 31-3-2021નાં રોજ પૂરા થતાં વર્ષના નફા-નુકસાનનાં પત્રકો નીચે પ્રમાણે આપવામાં આવેલા છે. તેના આધારે તુલનાત્મક નફા-નુકસાનનું પત્રક બનાવો :

તા. 31-3-2020 અને 31-3-2021ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષના નફા-નુકસાનનાં પત્રકો :

વિગત	નોંધ નંબર	31-3-2021 (₹)	31-3-2020 (₹)
વેચાણની ઉપજો		16,00,000	14,00,000
અન્ય આવકો		3,00,000	2,50,000
ખર્ચાઓ		9,60,000	7,20,000

આવકવેરાનો દર 30% હતો.

40. 'બી' કંપની લિમિટેડની નીચે આપેલ વિગતોના આધારે દેવાદારોનો ઉથલો (ચલન દર) અને ઉઘરાણી મુદત દિવસોમાં ગણો. જો મુદત અઠવાડિયા કે મહિનામાં ગણીએ તો શું જવાબ આવે ? (દિવસ 360 ધારો)

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
કુલ વેચાણ	4,50,000	ઉધાર વેચાણ	3,65,000
શરૂઆતનાં દેવાદારો	70,000	આખરના દેવાદારો	50,000
શરૂઆતની લેણી હૂંડીઓ	20,000	આખરની લેણી હૂંડીઓ	6,000
લેણદારો શરૂઆતના	45,000	લેણદારો આખરના	48,000

41. શ્વેતા કંપની લિમિટેડના નીચે આપવામાં આવેલ વ્યવહારોનાં આધારે કામગીરીની પ્રવૃત્તિઓમાંથી ઉદ્ભવેલા રોકડ પ્રવાહની ગણતરી કરો :

વિગત	(₹)
આવકવેરા પહેલાનો નફો	1,32,000
પાઘડી માંડી વાળી	28,000
પેટન્ટના માંડી વાળ્યા	17,000
ઘસારો માંડી વાળ્યો	29,000
સામાન્ય અનામત ખાતે ફેરબદલ	23,000
વ્યાજ મળ્યું	12,000
ડિવિડન્ડ મળ્યું	9,000
વ્યાજના ચૂકવ્યા	11,000
ડિવિડન્ડના ચૂકવ્યા	25,000
રોકાણો વેચાણનો નફો	13,000
ફર્નિચર વેચાણનું નુકસાન	18,000

વિભાગ - E

- નીચેના પ્રશ્નોનાં માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. દરેકના 8 ગુણ છે : (કોઈ પણ ત્રણ) [24]

42. શિવ અને પાર્વતી 2 : 1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2021ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવા	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :		પાઘડી	18,000
શિવ 80,000		જમીન-મકાન	72,000
પાર્વતી 60,000	1,40,000	યંત્રો	40,000
સામાન્ય અનામત	18,000	સ્ટોક	36,000
કારીગર વળતર અનામત	4,500	દેવાદારો 24,000	
રોકાણ અનામત	1,500	- ધા. અનામત 2,000	22,000
લેણદારો	28,000	રોકાણો	8,000
દેવી હૂંડી	12,000	રોકડ-બેન્ક	2,000
		જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ	6,000
	2,04,000		2,04,000

તેઓએ તા. 1-4-2021થી નિકિતાને નવા ભાગીદાર તરીકે નીચેની શરતોએ દાખલ કરી :

- (1) નિકિતા ₹ 1,00,000 મૂડી તરીકે અને ₹ 24,000 પાઘડી પેટે રોકડા લાવશે.
- (2) જમીન-મકાનની કિંમત ₹ 17,000થી વધારવી.
- (3) યંત્રોની કિંમત ₹ 32,000 સુધી ઘટાડવી.
- (4) દેવાદારી પર 10% ધાલખાધ અનામત રાખવી.
- (5) નહિ ચૂકવેલ વીજળી બિલ માટે ₹ 1,100ની જોગવાઈ કરવી.
- (6) ત્રણેય ભાગીદારોનું નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 2 : 1 : 2 રાખવું.

પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં, રોકડ-બેન્ક ખાતાં અને પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

43. A અને B 2 : 1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા એક પેઢીનાં ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2021નાં રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવા	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :		પ્લાન્ટ-યંત્રો	80,000
A 80,000		મકાન	50,000
B <u>40,000</u>	1,20,000	સ્ટોક	17,000
અનામત ભંડોળ	21,000	દેવાદારો 50,000	
લેણદારો	75,000	- ઘા. અનામત <u>4,000</u>	46,000
દેવી હૂંડી	10,000	રોકડ-બેન્ક	33,000
	2,26,000		2,26,000

Cને તા. 1-4-2021થી નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યો. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ હતી :

- (1) A તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{12}$ ભાગ અને B તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{6}$ ભાગ Cને આપશે.
 - (2) C તેના ભાગે પ્રમાણસર મૂડી લાવશે.
 - (3) C તેના ભાગની પાઘડી રોકડમાં લાવશે. પેઢીની પાઘડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,80,000 કરવામાં આવ્યું.
 - (4) કાયમી મિલકતો 10% ઘસારાને પાત્ર છે.
 - (5) બધા જ દેવાદારો સદ્દર છે.
 - (6) વીમા-પ્રિમિયમના ₹ 3,000 આવતા વર્ષે આગળ લઈ જવાના છે.
- જરૂરી ખાતાં અને પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

44. દીપેન, ઉમંગ અને આકાશ 2 : 2 : 1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. આકાશ તા. 31-3-2021ના રોજ નિવૃત્ત થાય છે.

તા. 31-3-2021ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવા	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :		પાઘડી	10,000
દીપેન 30,000		ચંત્રો	20,000
ઉમંગ 20,000		રોકાણો	10,000
આકાશ 10,000	60,000	દેવાદારો	30,000
સામાન્ય અનામત	5,000	સ્ટોક	10,000
રોકાણ વધઘટ ભંડોળ	2,500	રોકડ-બેન્ક	5,000
ઘાલખાધ અનામત	2,000		
લેણદારો	15,500		
	85,000		85,000

નિવૃત્તિ વખતે નક્કી કરવામાં આવ્યું કે -

- (1) ચંત્રોની કિંમત ₹ 25,000 અને સ્ટોકની કિંમત ₹ 5,000 આંકવી.
- (2) રોકાણોની કિંમત ₹ 8,000 નક્કી થઈ તે કિંમતે રોકાણો આકાશ લઈ જાય છે.
- (3) લેણદારો પૈકી ₹ 5,000નું દેવું ચુકવવું નહિ પડે.
- (4) કામદાર વળતર પેટે ₹ 2,000ના દાવાની જોગવાઈ કરવી.
- (5) ઘાલખાધ અનામત દેવાદારો પર 10% રાખવી.
- (6) પાઘડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 40,000 કરવામાં આવ્યું.

જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી નવી પેઢીનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

45. હર્ષ લિમિટેડે ₹ 10નો એક એવા 18,00,000 ઇક્વિટી શેર બહાર પાડ્યા હતા. કંપનીને 20,00,000 શેર માટે અરજીઓ મળી. બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની મિટિંગમાં શેર મંજૂર કરવામાં આવ્યા. વધારાના શેર માટેની અરજીઓ નામંજૂર કરવામાં આવી અને તેનાં નાણાં શેર અરજદારોને પરત કર્યાં. શેર પરની રકમ નીચે મુજબ મંગાવવામાં આવી :

અરજી વખતે શેરદીઠ ₹ 3

મંજૂરી વખતે શેરદીઠ ₹ 2.50

પ્રથમ હપ્તા વખતે શેરદીઠ ₹ 2

છેલ્લા હપ્તા વખતે શેરદીઠ ₹ 2.50

હેતલ કે જેનાં 1,600 શેર મંજૂર કરેલા છે તે પ્રથમ અને છેલ્લા હપ્તાનાં નાણાં ભરી શકેલ નથી, જ્યારે મિતલ કે જેના 1,400 શેર મંજૂર કરેલા છે તે છેલ્લા હપ્તાનાં નાણાં ભરી શકેલ નથી.

આ સિવાય બાકીનાં શેર હોલ્ડર્સ પાસેથી સમયસર બધી રકમ મળી ગઈ હતી. હેતલ અને મિતલ બાકી હપ્તાની રકમ પાછળથી કંપનીને ચૂકવી હતી.

ઉપર્યુક્ત વ્યવહારો અંગે જરૂરી આમનોંધ કંપનીના ચોપડામાં પસાર કરો. (બાબત જે. વગર)

46. યોગેશ્વર લિમિટેડ કંપનીએ ₹ 10નો એક એવા 2,40,000 ઇક્વિટી શેર, શેરદીઠ ₹ 70ના પ્રિમિયમે બહાર પાડ્યા. શેરદીઠ નીચે મુજબ રકમ મંગાવવામાં આવી હતી :

અરજી સાથે ₹ 38 (₹ 35ના પ્રિમિયમ સહિત)

મંજૂરી વખતે ₹ 28 (₹ 25ના પ્રિમિયમ સહિત)

આખરી હપ્તા વખતે ₹ 14 (₹ 10ના પ્રિમિયમ સહિત)

કલ્પેશે ધારણ કરેલા 2,000 શેર પર મંજૂરી અને આખરી હપ્તાની રકમ સિવાય બાકીના બધા શેર પર પૂરેપૂરી રકમ મળી ગઈ હતી. કંપનીએ યોગ્ય કાર્યવાહી બાદ કલ્પેશના શેર જપ્ત કર્યાં. આ શેર 40%ના પ્રિમિયમે પૂરા ભરાયેલા તરીકે ગૌરવને ફરી વેચ્યા.

ઉપરના વ્યવહારોની કંપનીના ચોપડે આમનોંધ પસાર કરો. (બાબત જે. વગર)

વિભાગ - F

● નીચેના પ્રશ્નોનાં માંગ્યા મુજબ જવાબ આપો. દરેકના 11 ગુણ છે : [22]

47. ધર્મ અને કર્મના નીચે દર્શાવેલ કાયા સરવૈયા અને હવાલાઓને ધ્યાનમાં લઈ તેમની પેઢીના તા. 31-3-21ના રોજ પૂરા થતા વર્ષના વાર્ષિક હિસાબો તૈયાર કરો :

ધર્મ અને કર્મની ભાગીદારી પેઢીનું તા. 31-3-21ના રોજનું સરવૈયું

ખાતાનું નામ	ઉધાર બાકીઓ (₹)	જમા બાકીઓ (₹)
મૂડી અને ઉપાડ :		
ધર્મ	5,000	35,000
કર્મ	2,500	15,000
પેટન્ટ - ટ્રેડમાર્ક	2,700	-
દેવાદારો - લેણદારો	31,000	25,000
ખરીદ - વેચાણ	40,000	89,250
ઓફિસના ચંત્રો	20,000	-
શરૂઆતનો સ્ટોક	6,000	-
ફર્નિચર	3,000	-
ખરીદ પરત-વેચાણ પરત	7,500	5,000
મજૂરી	4,600	-
ફર્નિચરનો ઘસારો	300	-
મકાન	46,000	-
ઓફિસ ખર્ચ	4,700	-
કાનૂની ખર્ચ	6,500	-
રોકડ સિલક	300	-
હૂંડીઓ	4,000	2,500
ઘાલખાધ અને ઘાલખાધ અનામત	1,500	2,000
વટાવ	750	1,500
હાથ પર સ્ટેમ્પ - ઘાલખાધ પરત	150	1,250
HDFCની 12%ની લોન (1-7-20)	-	10,000
	1,86,500	1,86,500

હવાલા :

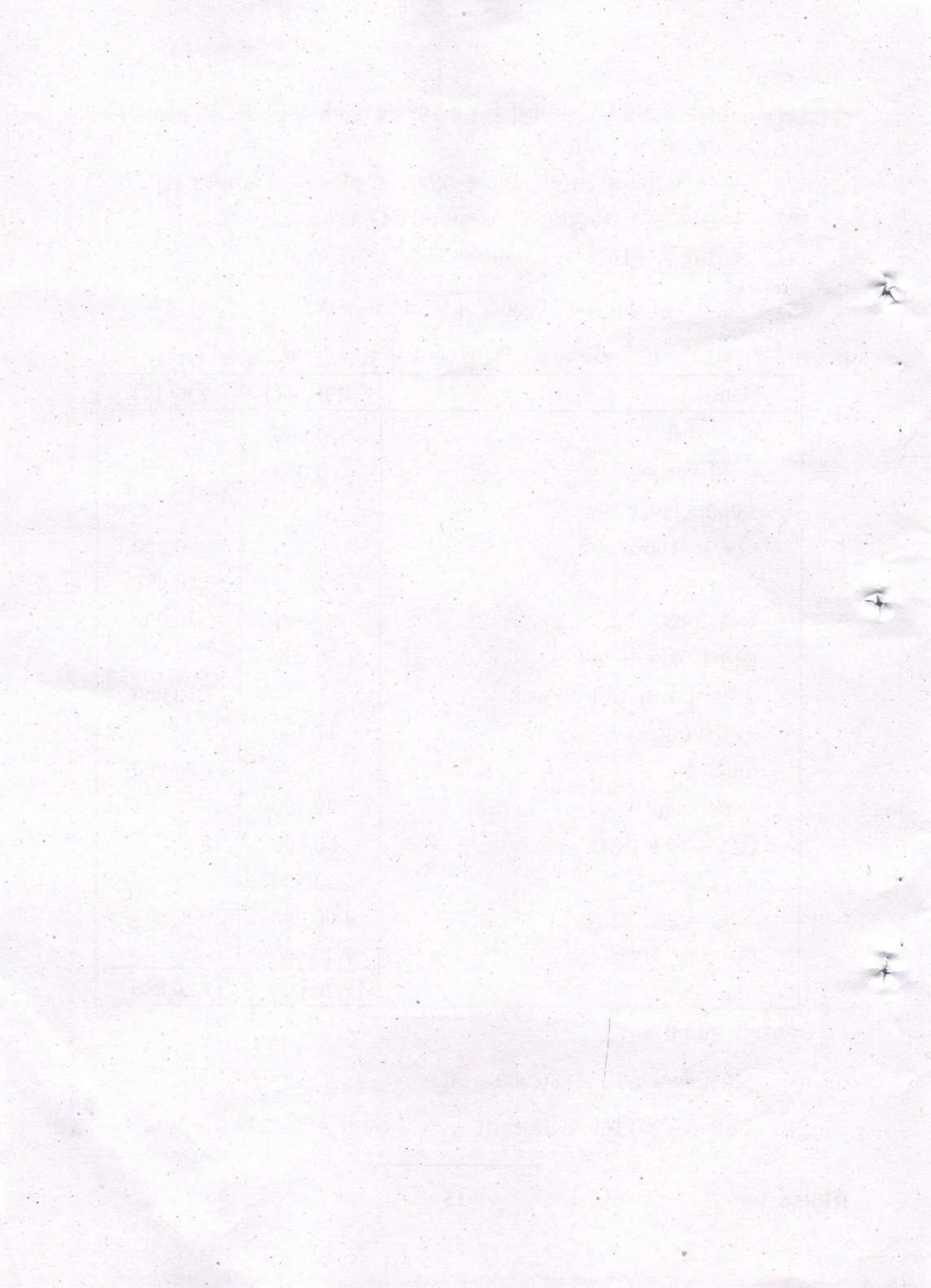
- (1) આખર માલના સ્ટોકની મૂળકિંમત ₹ 10,000 છે, જે પૈકી 50% સ્ટોકની કિંમત ઉપજી શકે તેમ નથી.
- (2) મકાન ખરીદીના કાનૂની ખર્ચા ₹ 4,000 કાનૂની ખર્ચમાં સમાયેલ છે.
- (3) દેવાદારો પર 5% ઘાલખાધ અનામતની જોગવાઈ કરો.
- (4) ફર્નિચર પર 10% અને મકાન પર 5% ઘસારો ગણો.
- (5) પેટન્ટ અને ટ્રેડમાર્કનો $\frac{1}{3}$ ભાગ માંડી વાળવાનો છે.

48. તા. 31-3-2021ના રોજનું શારદા લિમિટેડનું કાર્યું સરવૈયું નીચે મુજબ છે :

વિગત	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
માલસામગ્રી	1,10,000	—
કાયમી મિલકતો-દૃશ્ય	8,00,000	—
5,000 ઇક્વિટી શેર		
દરેક રૂ. 100નો તેવા	—	5,00,000
વેચાણ	—	7,50,000
અન્ય ઉપજ	—	20,000
કર્મચારી લાભના ખર્ચા	1,30,000	—
લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં	—	3,50,000
નાણાકીય પડતર	17,500	—
વેપારી દેવા	—	1,00,000
વેપારી લેણા	40,000	—
રોકડ - બેન્ક સિલક	60,000	—
ઘસારો	22,500	—
વેચેલ માલની પડતર	4,00,000	—
બિન ચાલુ રોકાણો	1,40,000	—
	17,20,000	17,20,000

વધારાની માહિતી :

- (i) કરવેરાની જોગવાઈ ₹ 80,000 કરવી.
- (ii) કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III મુજબ કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો તૈયાર કરો.

Seat No. :

--	--	--	--	--	--	--	--

154(H)

(MARCH, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

1. इस प्रश्न पत्र में कुल 6 विभाग तथा 48 प्रश्न हैं ।
2. प्रश्नों की सूचनानुसार उत्तर दीजिए ।
3. प्रश्न के सामने लिखे अंक उसके गुण हैं ।
4. फूटपट्टी और पेन्सिल का उपयोग आवश्यकतानुसार कीजिए ।
5. गणना के लिए सादे कैल्कुलेटर का उपयोग कर सकते हैं ।
6. नये विभाग की शुरुआत नये पन्ने से कीजिए ।

विभाग - A

- निम्नलिखित 1 से 20 वैकल्पिक प्रश्न हैं । दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए । प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है : [20]
1. A, B और C की पूँजी का अनुपात 3 : 2 : 1 हो और वर्ष का वितरणपात्र लाभ ₹ 66,000 हो तो C को कितना लाभ मिलेगा ?
(A) ₹ 11,000 (B) ₹ 22,000
(C) ₹ 33,000 (D) ₹ 66,000
 2. लाभ-हानि वितरण खाता की उधार बाकी अर्थात्.....
(A) सकल लाभ
(B) सकल हानि
(C) वितरणपात्र लाभ
(D) वितरणपात्र हानि

3. ख्याति _____ का वित्तीय मूल्य है ।
- (A) विनियोगो
(B) धंधाकीय इकाई की प्रतिष्ठा
(C) स्थायी सम्पतियों
(D) प्रतिस्पर्धा
4. ख्याति किस प्रकार की सम्पति है ?
- (A) दृश्य सम्पति
(B) अदृश्य सम्पति
(C) चालू सम्पति
(D) अवास्तविक सम्पति
5. साझेदारी पेढी के पुनर्गठन के समय पक्की तलपट में दर्शाया गया प्रोविडन्ड फंड कहाँ पर दर्शाया जाता है ?
- (A) पुनः मूल्यांकन खाते के जमा पक्ष में ।
(B) पुनः मूल्यांकन बाद की पक्की तलपट में पूँजी-दायित्व पक्ष में ।
(C) साझेदारों के पूँजी खाते के जमा पक्ष में ।
(D) साझेदारों के पूँजी खाते के उधार पक्ष में ।
6. पुनः मूल्यांकन खाते को _____ भी कहते हैं ।
- (A) पूँजी अनामत खाता
(B) लाभ-हानि वितरण खाता
(C) लाभ-हानि समायोजन खाता
(D) लाभ-हानि खाता

7. आंतरिक तरह से मूल्यांकन की हुई ख्याति किस हिसाबी मानक के अनुसार चौपड़े में नहीं दर्शानी चाहिए ?
- (A) हिसाबी मानक 25
 (B) हिसाबी मानक 26
 (C) हिसाबी मानक 27
 (D) हिसाबी मानक 16
8. नया साझेदार अपने भाग की ख्याति की रकम रोकड़ में लाये तब _____ खाता जमा किया जाता है ।
- (A) रोकड़
 (B) ख्याति के प्रीमियम
 (C) ख्याति
 (D) उसका पूँजी खाता
9. जब लाभ-हानि के केवल पुराना प्रमाण ही दिया हो तब बाकी के साझेदारों का लाभ का प्रमाण = _____.
- (A) 1 : 1
 (B) पुराना प्रमाण
 (C) पूँजी का प्रमाण
 (D) ज्ञात नहीं कर सकते
10. पेढी के विसर्जन के समय पक्की तलपट में देनदार ₹ 24,500 और इबतऋण अनामत ₹ 4,500 हो तो वसूली खाते जमा पक्ष में कौन-सी रकम लिखेंगे ?
- (A) ₹ 24,500
 (B) ₹ 4,500
 (C) ₹ 22,000
 (D) ₹ 27,000
11. साझेदारी पेढी का विसर्जन कितनी तरह से हो सकता है ?
- (A) एक
 (B) तीन
 (C) दो
 (D) चार

12. यदि सार्वजनिक अभिदान में आवेदन के समय प्रकाशित शेयर की अपेक्षा _____ कम शेयर के लिए आवेदनपत्र आयें, तो शेयर का अभिदान रद्द किया जाता है ।
- (A) 50% से (B) 75% से
(C) 90% से (D) 100% से
13. निम्नलिखित में से कौन-सी पूँजी कंपनी की पक्की तलपट में 'शेयरपूँजी' के शीर्षक के अन्तर्गत नहीं दर्शायी जाती है ?
- (A) अधिकृत पूँजी
(B) प्रकाशित/निर्गमित पूँजी
(C) अनामत पूँजी
(D) भरपाई पूँजी
14. डिबेन्चर वापसी प्रीमियम खाता यह कौन-से प्रकार का खाता है ?
- (A) व्यक्ति खाता
(B) माल मिलकत खाता
(C) उपज-खर्च खाता
(D) उपरोक्त में से कोई नहीं
15. सम्पत्तियों के उपयोग संबंधी माहिती _____ विश्लेषण है ।
- (A) लाभकारकता (B) तरलता
(C) सम्पन्नता (D) कार्यक्षमता
16. निम्न में से कौन-सा विश्लेषण पक्षकार आधारित है ?
- (A) बाह्य विश्लेषण
(B) समतल विश्लेषण
(C) अल्पकाल का विश्लेषण
(D) ऊर्ध्व विश्लेषण

17. चालू सम्पतियों में से कौन-सी सम्पति घटाने पर प्रवाही सम्पतियाँ मिलती है ?
- (A) स्टॉक
(B) रोकड और बैंक शेष
(C) देनदार
(D) लेनी हुंडी
18. निम्न में से किसका समावेश संचालन खर्च में नहीं होता ?
- (A) सम्पति बिक्री से नुकसान
(B) आग से नुकसान
(C) चुकाया ब्याज
(D) उपर्युक्त सभी
19. रोकड समकक्ष की
- (A) उच्च प्रवाहीता होती है ।
(B) उच्च सम्पन्नता होती है ।
(C) उच्च लाभप्रदता होती है ।
(D) उपर्युक्त सभी
20. निम्न में से किसका वित्तीय खर्च में समावेश होता है ?
- (A) कारखाना खर्च
(B) प्रबंध खर्च
(C) बिक्री खर्च
(D) ब्याज खर्च

विभाग - B

- निम्नलिखित 21 से 30 प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

21. ख्याति किसे कहते हैं ?
22. साझेदारी पेढी का पुनर्गठन किसे कहते हैं ?
23. निवृत्त होने वाले साझेदार को चुकानी बाकी रकम पर साझेदारी करार पत्र में कोई उल्लेख न हो तो वार्षिक कितने प्रतिशत ब्याज भूगतानपात्र है।
24. ऐच्छिक विसर्जन अर्थात् क्या ?
25. पेढी के विसर्जन के समय विसर्जन खर्च किसे भुगतना होता है ?
26. सुरक्षा के आधार पर डिबेन्चर के प्रकार लिखो।
27. चालू गुणोत्तर का उद्देश्य लिखो।
28. गुणोत्तर किसे कहते हैं ?
29. विनियोग प्रवृत्तियाँ किसे कहते हैं ?
30. बैंक ओवरड्राफ्ट में वृद्धि/कमी कौन-सी प्रवृत्ति में लिखी जाती है ?

विभाग - C

- निम्नलिखित में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक है : [12]
31. निरव, नम्रता और निशाद 3 : 2 : 4 के प्रमाण में लाभ-हानि बाँटने वाले साझेदार है। मैनेजर को उसका कमिशन देने के बाद बढ़ते लाभ का 10% कमिशन देना है। नम्रता के भाग में ₹ 30,000 लाभ आता है। मैनेजर के कमिशन की गणना किजीए।
 32. आकाश, प्रकाश और विकास एक साझेदारी पेढी के साझेदार हैं। उनके लाभ-हानि वितरण का प्रमाण 3 : 3 : 2 है। सभी साझेदारों ने लाभ-हानि का प्रमाण बदलकर 1 : 1 : 1 करना निश्चित किया। साझेदारों को प्राप्त लाभ की गणना दर्शाईए।
 33. साझेदारी पेढी का विसर्जन करने के लिए अदालत किन संजोगों में आदेश कर सकती है ?
 34. निम्नलिखित व्यवहारों की पेढी के विसर्जन के संजोगों में होनेवाली प्रवृष्टि लिखो :
 - (1) पेढी के विसर्जन के समय ख्याति की बही कीमत ₹ 56,000। उसकी कोई रकम नहीं मिलती है।
 - (2) लेपटोप की कीमत ₹ 35,000 है। एक साझेदार उसे ₹ 25,000 में ले जाता है।
 - (3) आयकर की जिम्मेदारी ₹ 30,000 चुकानी हुई। जो बही में लिखी नहीं है। जिसे चुका दी।

35. साक्षी लिमिटेड ने दि. 1-6-2016 के दिन ₹ 200 का एक ऐसे 8% के 10,000 डिबेन्चर 5% के प्रीमियम से निर्गमित किए थे, जो दि. 31-5-2021 के दिन प्रति डिबेन्चर ₹ 220 की कीमत से वापस किए। कंपनी की बही में आवश्यक प्रवृष्टि लिखो। (विवरण बिना)
36. दि. 1-4-2016 के दिन गजानंद लिमिटेड ने 12.5% के 12,000 कन्वर्टिबल डिबेन्चर प्रत्येक ₹ 400 के भाव से निर्गमित किए। डिबेन्चर निर्गमित करते समय तय की शर्त के अनुसार सभी डिबेन्चर 5 वर्ष के बाद डिबेन्चर की मूलकीमत के बदले में ₹ 10 के एक ऐसे इक्विटी शेयर 50% के प्रीमियम से दिया जायेगा। दि. 1-4-2021 के दिन तय की शर्त के अनुसार सभी डिबेन्चरों का इक्विटी शेयर में रुपान्तर किया गया। कंपनी बही में आवश्यक प्रवृष्टि लिखो। (विवरण के बिना)

विभाग - D

- निम्नलिखित में से किन्ही तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 4 अंक है। (जहाँ आवश्यक हो गणना कीजिए)

[12]

37. निम्नलिखित माहिती पर से राम और श्याम की साझेदारी पेढी की ख्याति की कीमत अंतिम पाँच वर्ष के भारत औसत लाभ की तीन वर्ष की खरीदी के आधार पर निश्चित कीजिए :

वर्ष	लाभ (₹)
2012-13	40,000
2013-14	60,000
2014-15	75,000
2015-16	90,000
2016-17	1,20,000

38. पन्ना और रीटा एक साझेदारी पेढी के साझेदार है। वे अपने लाभ-हानि वितरण का प्रमाण जो 3 : 2 था उसे बदलकर 1 : 1 करना चाहते है। इसलिए साझेदारी पेढी की ख्याति का मूल्यांकन करने का निश्चय किया है। साझेदारी पेढी के लाभ संबंधी तथा अन्य माहिती के आधार पर साझेदारी पेढी की ख्याति की कीमत अधिक लाभ की तीन वर्ष की खरीदी के आधार पर निश्चित कीजिए :

सम्पतियाँ - ₹ 12,00,000

दायित्व - ₹ 4,00,000

अपेक्षित मुआवजा दर 10%.

वास्तव में लाभ :

वर्ष	लाभ (₹)
2018-19	1,30,000
2019-20	1,10,000
2020-21	1,20,000

39. गुजरात लिमिटेड का दि. 31-3-2020 और 31-3-2021 के रोज पूरे होते वर्ष के लाभ-हानि पत्रक नीचे दिये गये हैं। इनके आधार पर से तुलनात्मक लाभ-हानि पत्रक बनाइए :

दि. 31-3-2020 और 31-3-2021 के रोज पूरे होते वर्ष के लाभ-हानि पत्रक :

विवरण	टिप्पणी नंबर	31-3-2021	31-3-2020
बिक्री से उपज		16,00,000	14,00,000
अन्य आवक		3,00,000	2,50,000
खर्च		9,60,000	7,20,000

आयकर का दर 30% है।

40. 'बी' कम्पनी लिमिटेड की नीचे दी गयी जानकारी के आधार पर देनदार का टर्न ओवर (चलन दर) और वसूली मुद्दत दिनों में गणना कीजिए। यदि मुद्दत सप्ताह या मास में गिनने पर क्या उत्तर आयेगा ? (360 दिन ध्यान में लिजिए।)

विवरण	(₹)	विवरण	(₹)
कुल बिक्री	4,50,000	उधार बिक्री	3,65,000
प्रारंभिक देनदार	70,000	अंतिम देनदार	50,000
प्रारंभिक लेनी हुंडी	20,000	अंतिम लेनी हुंडी	6,000
प्रारंभिक लेनदार	45,000	अंतिम लेनदार	48,000

41. श्वेता कम्पनी लिमिटेड की नीचे दिये गये व्यवहारों के आधार पर परिचालन प्रवृत्तियों में से उद्भव हुए रोकड प्रवाह की गणना कीजिए :

विवरण	(₹)
आयकर से पहले का लाभ	1,32,000
ख्याति अपलिखित की	28,000
पेटन्ट अपलिखित किया	17,000
घिसाई अपलिखित की	29,000
सामान्य अनामत खाते परिवर्तन	23,000
ब्याज मिला	12,000
डिविडन्ड मिला	9,000
ब्याज चूकाया	11,000
डिविडन्ड चूकाया	25,000
विनियोग विक्रय से लाभ	13,000
फर्निचर विक्रय से नुकसान	18,000

विभाग - E

- निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही तीन प्रश्नों के उत्तर दीजिए । प्रत्येक प्रश्न के लिए 8 अंक है :

42. शिव और पार्वती 2 : 1 प्रमाण में लाभ-हानि बाँटने वाले एक पेढ़ी के साझेदार हैं। दि. 31-3-2021 के दिन उनकी पेढ़ी की पक्की तलपट निम्नानुसार थी :

[24]

पक्की तलपट

पूँजी दायित्व	रकम (₹)	सम्पति लेना	रकम (₹)
पूँजी खाता :		ख्याति	18,000
शिव 80,000		जमीन-मकान	72,000
पार्वती 60,000	1,40,000	यंत्र	40,000
सामान्य अनामत	18,000	स्टॉक	36,000
कारिगर मुआवजा अनामत	4,500	देनदार 24,000	
विनियोग अनामत	1,500	– इबत अनामत 2,000	22,000
लेनदार	28,000	विनियोग	8,000
देनी हुंडी	12,000	रोकड बैंक	2,000
		विज्ञापन अभियान खर्च	6,000
	2,04,000		2,04,000

उन्होंने दि. 1-4-2021 से निकिता को नये साझेदार के रूप में निम्नलिखित शर्तों से प्रवेश दिया :

- (1) निकिता ₹ 1,00,000 पूँजी के रूप में और ₹ 24,000 ख्याति पेटे रोकड लायेगी ।
- (2) जमीन-मकान की कीमत ₹ 17,000 से बढ़ानी है ।
- (3) यंत्र की कीमत ₹ 32,000 तक घटानी है ।
- (4) देनदारों पर 10% इबतरुण अनामत रखनी हैं ।
- (5) नहीं चुकाये बीजली बिल के लिए ₹ 1,100 का प्रावधान करना है ।
- (6) तीनों साझेदारों का नया लाभ-हानि का प्रमाण 2 : 1 : 2 रखना है ।

पुनः मूल्यांकन खाता, साझेदारों का पूँजी खाता, रोकड-बैंक खाता और प्रवेश के बाद की पक्की तलपट तैयार कीजिए ।

43. A और B 2 : 1 के प्रमाण में लाभ-हानि बाँटने वाले एक पेढ़ी के साझेदार है । दि. 31-3-2021 के दिन उनकी पेढ़ी की पक्की तलपट निम्नानुसार थी :

पक्की तलपट

पूँजी दायित्व	रकम (₹)	सम्पति लेना	रकम (₹)
पूँजी :		प्लान्ट - यंत्र	80,000
A 80,000		मकान	50,000
B 40,000	1,20,000	स्टॉक	17,000
अनामत फंड	21,000	देनदार 50,000	
लेनदार	75,000	- इबत अनामत 4,000	46,000
देनी हुंडी	10,000	रोकड-बैंक	33,000
	2,26,000		2,26,000

C को दि. 1-4-2021 से नये साझेदार के रूप में प्रवेश दिया गया। प्रवेश की शर्तें निम्नानुसार थी :

- (1) A अपने भाग में से $\frac{1}{12}$ भाग और B अपने भाग में से $\frac{1}{6}$ भाग C को देंगे।
 - (2) C अपने भाग की प्रमाणसर पूँजी लायेगा।
 - (3) C अपने भाग की ख्याति रोकड में लायेगा। पेढी की ख्याति का मूल्यांकन ₹ 1,80,000 किया गया है।
 - (4) स्थायी सम्पतियाँ 10% घिसाई पात्र हैं।
 - (5) सभी देनदार शाहूकार हैं।
 - (6) बीमा प्रीमियम के ₹ 3,000 आने वाले वर्ष के लिए आगे ले जाने हैं।
- आवश्यक खाते और पक्की तलपट तैयार कीजिए।

44. दिपेन, उमंग और आकाश 2 : 2 : 1 के प्रमाण में लाभ-हानि बाँटने वाले साझेदार है। आकाश दि. 31-3-2021 के दिन निवृत्त होता है। दि. 31-3-2021 के दिन उनकी पेढी की पक्की तलपट निम्नानुसार थी :

पक्की तलपट

पूँजी दायित्व	रकम (₹)	सम्पति लेना	रकम (₹)
पूँजी खाता :		ख्याति	10,000
दिपेन 30,000		यंत्र	20,000
उमंग 20,000		विनियोग	10,000
आकाश <u>10,000</u>	60,000	देनदार	30,000
सामान्य अनामत	5,000	स्टॉक	10,000
विनियोग वृद्धि-कमी फंड	2,500	रोकड-बैंक	5,000
इबतऋण अनामत	2,000		
लेनदार	15,500		
	85,000		85,000

निवृत्ति के समय निश्चित किया गया कि -

- (1) यंत्रों की कीमत ₹ 25,000 और स्टॉक की कीमत ₹ 5,000 आंकनी हैं ।
- (2) विनियोग की कीमत ₹ 8,000 निश्चित हुई । इस कीमत पर विनियोग आकाश ले जाता है ।
- (3) लेनदारों में से ₹ 5,000 का दायित्व चुकाना नहीं पड़ेगा ।
- (4) कारीगर मुआवजा पेटे ₹ 2,000 के दावे का प्रावधान करना है ।
- (5) इबतऋण अनामत देनदारों पर 10% रखना है ।
- (6) ख्याति का मूल्यांकन ₹ 40,000 किया गया ।

आवश्यक खाते तैयार कीजिए और नयी पेढ़ी की पक्की तलपट तैयार कीजिए ।

45. हर्ष लिमिटेड ने ₹ 10 के एक ऐसे 18,00,000 इक्विटी शेयर निर्गमित किए थे । कंपनी को 20,00,000 शेयर के लिए आवेदनपत्र मिले । बोर्ड ऑफ डिरेक्टर्स की मीटिंग में शेयर स्वीकृत किए गये थे । अतिरिक्त शेयर के लिए आये आवेदनपत्र अस्वीकार किए गये और उसकी रकम आवेदकों को वापस की । शेयर पर रकम निम्नानुसार मँगायी गयी थी :

आवेदन के समय प्रति शेयर ₹ 3

आंबंटन के समय प्रति शेयर ₹ 2.50

प्रथम माँग समय प्रति शेयर ₹ 2

अंतिम माँग समय प्रति शेयर ₹ 2.50

हेतल कि जिसके 1,600 शेयर स्वीकृत किए हैं, वह प्रथम और अंतिम माँग की रकम नहीं भर सका । जबकि मितल कि जिसके 1,400 शेयर स्वीकृत किए हैं, अंतिम माँग की रकम नहीं भर सका ।

इसके अलावा बाकी के शेयर धारकों के पास से समयसर सभी रकम प्राप्त हो गयी थी । हेतल और मितल ने अप्राप्त माँग की रकम बाद में कंपनी को चुका दी ।

उपर्युक्त व्यवहारों के लिए आवश्यक प्रवष्टि कंपनी की बही में लिखिए । (विवरण बिना)

46. योगेश्वर लिमिटेड कंपनी ने ₹ 10 के एक ऐसे 2,40,000 इक्विटी शेयर, प्रति शेयर ₹ 70 के प्रीमियम से निर्गमित किए। प्रति शेयर निम्नानुसार रकम माँगायी गयी थी :

आवेदन के साथ ₹ 38 (₹ 35 के प्रीमियम के साथ)

आबंटन के समय ₹ 28 (₹ 25 के प्रीमियम के साथ)

अंतिम माँग के समय ₹ 14 (₹ 10 के प्रीमियम के साथ)

कल्पेश ने धारण किए 2,000 शेयर पर आबंटन और अंतिम माँग की रकम के अलावा बाकी के सभी शेयरों पर संपूर्ण रकम मिल गयी थी। कंपनी ने योग्य कार्यवाही करने के बाद कल्पेश के शेयर जप्त किए। ये शेयर 40% के प्रीमियम से संपूर्ण भरपाई के रूप में गौरव को पुनः बेचे।

ऊपर के व्यवहारों की कंपनी की बही में प्रविष्टियाँ पारित कीजिए। (विवरण बिना)

विभाग - F

- निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 11 अंक है :

[22]

47. धर्म और कर्म की निम्नलिखित सकल तलपट और समायोजनों को ध्यान में लेकर पेढ़ी का दि. 31-3-21 के रोज पूरे होनेवाले वर्ष के वार्षिक हिसाब तैयार कीजिए :

धर्म और कर्म की साजेदारी पेढ़ी की दि. 31-3-21 के रोज की सकल तलपट :

खातों के नाम	उधार बाकियाँ (₹)	जमा बाकियाँ (₹)
पूँजी और आहरण :		
धर्म	5,000	35,000
कर्म	2,500	15,000
पेटन्ट और ट्रेडमार्क	2,700	—
देनदारों और लेनदारों	31,000	25,000
खरीद - बिक्री	40,000	89,250
ऑफिस यंत्र	20,000	—

प्रारंभिक स्टॉक	6,000	—
फर्निचर	3,000	—
खरीद वापसी - बिक्री वापसी	7,500	5,000
मजदूरी	4,600	—
फर्निचर की घिसाई	300	—
मकान	46,000	—
प्रबंधकीय खर्च	4,700	—
कानूनी खर्च	6,500	—
रोकड शेष	300	—
हुंडियाँ	4,000	2,500
इबतऋण और इबतऋण अनामत	1,500	2,000
बट्टा	750	1,500
हाथ पर स्टेम्प और इबतऋण वापसी	150	1,250
HDFC की 12% की लोन (1-7-20)	—	10,000
	1,86,500	1,86,500

समायोजन :

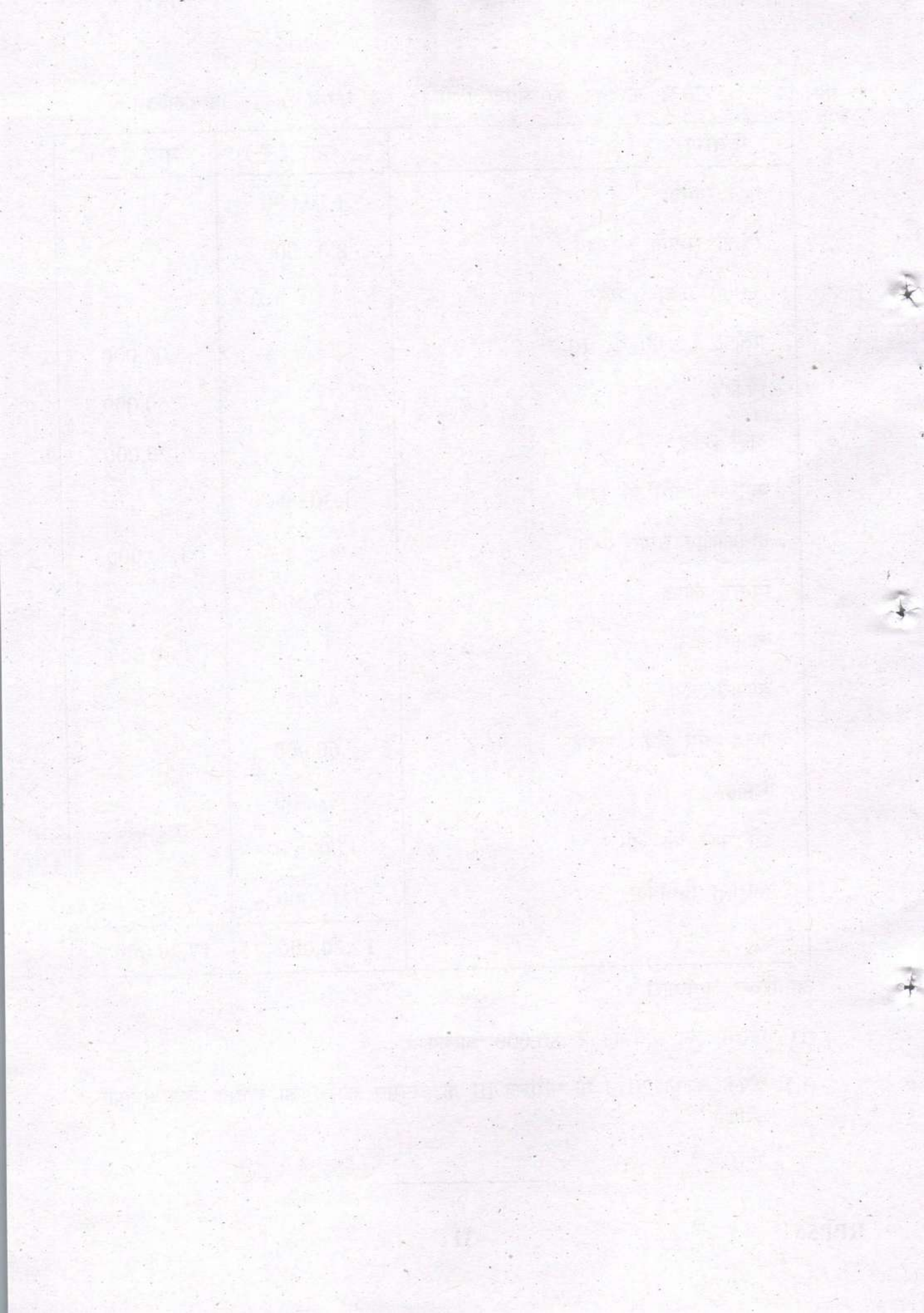
- (1) अंतिम माल स्टॉक की मूल कीमत ₹ 10,000 है, जिसमें 50% स्टॉक की कीमत उपज नहीं हो सकती ।
- (2) मकान खरीद के कानूनी खर्च ₹ 4,000 कानूनी खर्च में शामिल है ।
- (3) देनदारों पर 5% इबतऋण अनामत का प्रावधान कीजिए ।
- (4) फर्निचर पर 10% और मकान पर 5% घिसाई गिनिए ।
- (5) पेटन्ट और ट्रेडमार्क का $\frac{1}{3}$ भाग अपलिखित कीजिए ।

48. दि. 31-3-2021 के दिन का शारदा लिमिटेड की सकल तलपट निम्नलिखित है :

विवरण	उधार (₹)	जमा (₹)
माल सामग्री	1,10,000	-
स्थायी सम्पति - दृश्य	8,00,000	-
5,000 इक्विटी शेयर		
प्रत्येक ₹ 100 के ऐसे	-	5,00,000
बिक्री	-	7,50,000
अन्य उपज	-	20,000
कर्मचारी लाभ के खर्च	1,30,000	-
दीर्घकालीन उधार रकम	-	3,50,000
वित्तीय लागत	17,500	-
व्यापारी देना	-	1,00,000
व्यापारी लेना	40,000	-
रोकड और बैंक सिलक	60,000	-
घिसाई	22,500	-
बेचे माल की लागत	4,00,000	-
बिनचालु विनियोग	1,40,000	-
	17,20,000	17,20,000

अतिरिक्त जानकारी :

- (i) करवेरा का प्रावधान ₹ 80,000 कीजिए ।
- (ii) कंपनी कानून 2013 के परिशिष्ट III के अनुसार कंपनी का वार्षिक हिसाब तैयार कीजिए ।

Seat No. :

--	--	--	--	--	--	--	--

154(E)

(MARCH, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

1. This question paper contains 6 sections and total 48 questions.
2. Answers should be written according to the instructions only.
3. Figures to the right side indicate full marks for the questions.
4. Use pencil and scale wherever necessary.
5. Use of simple calculator is permitted.
6. Start new section on a new page.

SECTION - A

- Questions from 1 to 20 are objective types questions. Choose the correct answer from the options given and write. Each question carries 1 mark :

[20]

1. The capital proportion of A, B and C is 3 : 2 : 1 respectively. The divisible profit is ₹ 66,000.

What will be the amount of profit of C ?

- (A) ₹ 11,000
 - (B) ₹ 22,000
 - (C) ₹ 33,000
 - (D) ₹ 66,000
2. Debit balance of profit and loss appropriation account means.....
 - (A) Gross Profit
 - (B) Gross Loss
 - (C) Divisible Profit
 - (D) Divisible Loss

3. Goodwill is a financial value of.....
- (A) Investment
 - (B) Prestige of business enterprise
 - (C) Fixed assets
 - (D) Competition
4. 'Goodwill' is which type of asset ?
- (A) Tangible asset
 - (B) Intangible asset
 - (C) Current asset
 - (D) Fictitious asset
5. Where is the provident fund shown in balance sheet at the time of the reconstruction of partnership firm ?
- (A) Credit side of revaluation account
 - (B) Liabilities of balance sheet after reconstruction
 - (C) Credit side of partner's capital account
 - (D) Debit side of partner's capital account
6. Revaluation account is also known as.....
- (A) Capital reserve account
 - (B) Profit-loss appropriation account
 - (C) Profit-loss adjustment account
 - (D) Profit-loss account
7. As per which accounting standard internally generated goodwill cannot be shown in the books ?
- (A) Accounting standard 25
 - (B) Accounting standard 26
 - (C) Accounting standard 27
 - (D) Accounting standard 16

8. When new partner brings his share of goodwill in cash, _____ account is credited.
- (A) Cash (B) Premium for goodwill
(C) Goodwill (D) his capital account
9. When only old profit-loss sharing ratio is given, gaining ratio of remaining partners will be.....
- (A) 1 : 1 (B) Old ratio
(C) Capital ratio (D) Can not be calculated
10. Which of the following amount will be written at the credit side of realisation account, when there is balance of debtors ₹ 24,500 and bad debt reserve ₹ 4,500 in the balance sheet at the time of the dissolution of a firm ?
- (A) ₹ 24,500 (B) ₹ 4,500
(C) ₹ 22,000 (D) ₹ 27,000
11. How many methods are there for dissolution of a partnership firm ?
- (A) One (B) Three
(C) Two (D) Four
12. If the company does not receive subscription for at least _____ of the public issue, then share issue would be cancelled.
- (A) 50% (B) 75%
(C) 90% (D) 100%
13. Which of the following is not shown under the heading 'Share Capital' in a balance sheet ?
- (A) Authorised Capital (B) Issued Capital
(C) Reserve Capital (D) Subscribed Capital

14. Which type of account "Premium on Redemption of debenture A/c" is ?
- (A) Personal account (B) Real account
(C) Nominal account (D) None of above
15. The information regarding the use of assets gives the analysis of
- (A) Profitability (B) Liquidity
(C) Solvency (D) Efficiency
16. Which of the following analysis shows stakeholder - based classification ?
- (A) External analysis (B) Horizontal analysis
(C) Short-term analysis (D) Vertical analysis
17. To arrive at liquid assets which of the following is deducted from current assets ?
- (A) Stock (B) Cash and Cash equivalent
(C) Debtors (D) Bills receivables
18. Which of the following is not included in operating expense ?
- (A) Loss on sale of asset (B) Loss due to fire
(C) Interest paid (D) All of the above
19. Cash equivalent has.....
- (A) higher liquidity (B) higher solvency
(C) higher profitability (D) all of the above
20. Which of the following is included in financial expense ?
- (A) Factory expense (B) Administrative expense
(C) Sales expense (D) Interest expense

SECTION – B

- Answer the following question from 21 to 30 in one sentence each. Each question carries 1 mark : [10]
- 21. What is goodwill ?
- 22. What is reconstruction of a partnership firm ?
- 23. If partnership deed is silent, at what rate interest is payable per annum on unpaid amount payable to the retiring partner ?
- 24. What is voluntary dissolution ?
- 25. Who has to bear dissolution expense, at the time of dissolution of a firm ?
- 26. Write the types of Debenture on the basis of security.
- 27. Write the objective of current ratio.
- 28. What is ratio ?
- 29. What is investing activities ?
- 30. To which activity increase / decrease of bank overdraft is recorded ?

SECTION – C

- Answer the following questions in short. Each question carries 3 marks : (Any Four) [12]
- 31. Nirav, Namrata and Nishad are partners sharing profit-loss in the proportion of 3 : 2 : 4. Manager is to be paid 10% commission of profit but after the deduction of his such share. The share of profit of Namrata is ₹ 30,000. Determine the commission of manager.
- 32. Aakash, Prakash and Vikash are the partners in a firm sharing profits and losses in the ratio of 3 : 3 : 2. All partners have decided to change their profit and loss ratio to 1 : 1 : 1. Calculate gain made by the partners.
- 33. In which circumstances court can pass the order for dissolution of a firm ?

34. Pass journal entries for the following transactions of firm in the case of firm's dissolution :
- (1) At the time of dissolution the book value of goodwill is ₹ 56,000. No amount is realised.
 - (2) The value of laptop is ₹ 35,000. One partner has taken it for ₹ 25,000.
 - (3) Income tax liability is now payable ₹ 30,000, it is not recorded in the book.
35. On 1-6-2016 Sakshi Limited issued 10,000, 8% debentures of ₹ 200 each at a premium of 5%. The debentures are redeemed on 31-5-2021 at ₹ 220 per debenture. Write necessary journal entries in the books of company. (Without narration)
36. As on 1-4-2016, Gajanand Limited issued 12,000, 12.5% convertible debentures of ₹ 400 each at par. As per the terms of issue of debentures, all the debentures will be converted in to equity shares of ₹ 10 each at a premium of 50% after 5 years.
- On 1-4-2021, debentures were converted into equity shares as per the agreed terms. Pass the necessary journal entries in the books of company. (Without narration)

SECTION – D

- Give answer to the following questions showing calculations wherever necessary. Each question carries 4 marks : (Any Three) [12]
37. From the following information of Ram and Shyam's firm, determine the value of goodwill on the basis of 3 years purchase of last five years weighted average profit :

Year	Profit (₹)
2012-13	40,000
2013-14	60,000
2014-15	75,000
2015-16	90,000
2016-17	1,20,000

38. Panna and Rita are the partners of a firm. They want to change the profit and loss sharing ratio from 3 : 2 to 1 : 1. They decided to determine the valuation of goodwill.

On the basis of the firm's profit and other information, determine the valuation of goodwill on the basis of three years purchase of super profit :

Assets – ₹ 12,00,000

Liabilities – ₹ 4,00,000

Expected rate of return 10%.

Actual Profit :

Year	Profit (₹)
2018-19	1,30,000
2019-20	1,10,000
2020-21	1,20,000

39. Profit-loss statements of Gujarat Ltd. for the year ending on 31-3-2020 and 31-3-2021 are as follow. On the basis of them prepare comparative profit-loss statement.

Summarised profit-loss statement the year ending on 31-3-2020 and 31-3-2021 :

Particulars	Note No.	31-3-2021 (₹)	31-3-2020 (₹)
Sales Revenue		16,00,000	14,00,000
Other Income		3,00,000	2,50,000
Expenses		9,60,000	7,20,000

Income tax rate is 30%.

40. From the following information of 'B' Company Ltd., calculate debtors turnover and collection period in days. What will be answer if collection period is calculated in terms of weeks and months ? (Assume 360 days of the year)

Particulars	(₹)	Particulars	(₹)
Total Sales	4,50,000	Credit Sales	3,65,000
Opening Debtors	70,000	Closing Debtors	50,000
Opening Bills Receivables	20,000	Closing Bills Receivable	6,000
Opening Creditors	45,000	Closing Creditors	48,000

41. From the following transactions of Sweta Company Ltd. Calculate cash flow from operating activities :

Particulars	(₹)
Profit before taxes	1,32,000
Goodwill written off	28,000
Patent amortized	17,000
Depreciation written of	29,000
Transfer to general reserve	23,000
Interest received	12,000
Dividend received	9,000
Interest paid	11,000
Dividend paid	25,000
Profit on sale of investments	13,000
Loss on sale of furniture	18,000

SECTION – E

- Following questions are essay type questions. Each question carries 8 marks : (Any Three)

[24]

42. Shiv and Parvati are partners in a firm sharing profit and loss in the ratio of 2 : 1. Their balance sheet as on 31-3-2021 was as under :

Balance Sheet

Liabilities	(₹)	Assets	(₹)
Capital Account :		Goodwill	18,000
Shiv 80,000		Land - Building	72,000
Parvati <u>60,000</u>	1,40,000	Machinery	40,000
General reserve	18,000	Stock	36,000
Workmen compensation reserve	4,500	Debtors 24,000	
Investment fluctuation reserve	1,500	– Bad debt reserve <u>2,000</u>	22,000
Creditors	28,000	Investment	8,000
Bills payable	12,000	Cash-Bank	2,000
		Advertisement campaign expenditure	6,000
	2,04,000		2,04,000

They admitted Nikita as a new partner from 1-4-2021 on the following conditions :

- (1) Nikita will bring ₹ 1,00,000 as her capital and ₹ 24,000 as goodwill in cash.
- (2) Value of land and building is to be increased by ₹ 17,000.
- (3) Value of machinery is to be decreased upto ₹ 32,000.

- (4) Provision for bad debt is to be kept at 10% on debtors.
- (5) Provision for outstanding electricity bill is to be made at ₹ 1,100.
- (6) New profit sharing ratio of all three partners is to be kept at 2 : 1 : 2.

Prepare Revaluation Account, Partner's Capital Account, Cash-Bank Account and Balance Sheet after admission.

43. A and B are partners sharing profit-loss in the ratio of 2 : 1. The balance sheet of their firm as on 31-3-2021 was as under :

Balance Sheet

Liabilities	(₹)	Assets	(₹)
Capital :		Plant - Machinery	80,000
A 80,000		Building	50,000
B 40,000	1,20,000	Stock	17,000
Reserve Fund	21,000	Debtors 50,000	
Creditors	75,000	– Bad debt	
		reserve 4,000	46,000
Bills Payable	10,000	Cash-Bank	33,000
	2,26,000		2,26,000

They admitted C as a new partner on 1-4-2021 on following conditions :

- (1) A sacrificed $\frac{1}{12}$ th share and B sacrificed $\frac{1}{6}$ th share from their profit share in favour of C.
- (2) C will bring proportionate capital.
- (3) C will bring his share of goodwill in cash. Goodwill is valued at ₹ 1,80,000.

- (4) Fixed assets are to be depreciated at 10%.
- (5) All debtors are solvent.
- (6) Insurance premium of ₹ 3,000 is to be carried forward to the next year.

Prepare necessary account and balance sheet.

44. Dipen, Umang and Aakash are the partners sharing profit and loss in the ratio of 2 : 2: 1. Aakash retires on 31-3-2021. Balance sheet of the firm as on 31-3-2021 was as under :

Balance Sheet

Liabilities	(₹)	Assets	(₹)
Capital Accounts :		Goodwill	10,000
Dipen 30,000		Machinery	20,000
Umang 20,000		Investments	10,000
Aakash 10,000	60,000	Debtors	30,000
General Reserve	5,000	Stock	10,000
Investment fluctuation fund	2,500	Cash-Bank	5,000
Bad debt reserve	2,000		
Creditors	15,500		
	85,000		85,000

Following adjustments are agreed at the time of retirement :

- (1) Value of machinery is ₹ 25,000 and value of stock is ₹ 5,000.
- (2) Value of investments is ₹ 8,000, which is taken by Aakash at this price.

- (3) An amount of ₹ 5000 included in creditors is no longer payable.
- (4) The provision for workmen compensation to be credited at ₹ 2,000.
- (5) The provision for doubtful debts is to be kept at 10% on debtors.
- (6) Goodwill of the firm is valued at ₹ 40,000.

Prepare necessary accounts and balance sheet of the firm after Aakash's retirement.

45. Harsh Limited issued 18,00,000 equity shares of ₹ 10 each. The company received applications for 20,00,000 shares. Shares were allotted at meeting of board of directors. Excess shares applications were rejected and the application money thereon was refunded to applicants. Amount on shares was called up as under :

On application	₹ 3 per share
On allotment	₹ 2.50 per share
On first call	₹ 2 per share
On final call	₹ 2.50 per share

Hetal who was allotted 1,600 shares, could not pay first and final call money. Where, Mital who was allotted 1,400 shares could not pay final call money. Except this, all the amounts due from all the shareholders were received on due dates. Hetal and Mital paid calls-in-arrears amounts at a later date.

Pass necessary journal entries relating to above transactions in the books of the company. (Without narration)

46. Yogeshwar Limited issued 2,40,000 equity shares of ₹ 10 each at a premium of ₹ 70 per share. Amount called up per share was as under :

₹ 38 on application (including premium of ₹ 35)
₹ 28 on allotment (including premium of ₹ 25)
₹ 14 on final call (including premium of ₹ 10)

All the sums due were duly received except money due on allotment and final call on 2,000 shares held by Kalpesh. After carrying out necessary formalities, company for feited Kalpesh's share. These shares were reissued to Gaurav at 40% premium as fully paid up.

Pass journal entries for above transactions in the books of company.
(Without narration)

SECTION – F

- Answer the following questions. Each question carries 11 marks : [22]

47. With consideration of following trial balance and adjustments of Dharm and Karm, prepare final accounts for the year ending on 31-3-2021 of their firm.

Trial Balance of Partnership firm of Dharm and Karm as on 31-3-2021 :

Name of Accounts	Debit Balance (₹)	Credit Balance (₹)
Capital and Drawings :		
Dharm	5,000	35,000
Karm	2,500	15,000
Patent and Trademark	2,700	–
Debtors and Creditors	31,000	25,000
Purchase and Sales	40,000	89,250
Machines (Office)	20,000	–
Opening Stock	6,000	–
Furniture	3,000	–

Purchase return and Sales return	7,500	5,000
Wages	4,600	—
Depreciation on furniture	300	—
Building	46,000	—
Office Expenses	4,700	—
Legal Charges	6,500	—
Cash Balance	300	—
Bills	4,000	2,500
Bad debts and bad debts reserve	1,500	2,000
Discount	750	1,500
Stamp on hand and bad debts return	150	1,250
12% HDFC Loan (1-7-2020)	—	10,000
	1,86,500	1,86,500

Adjustment :

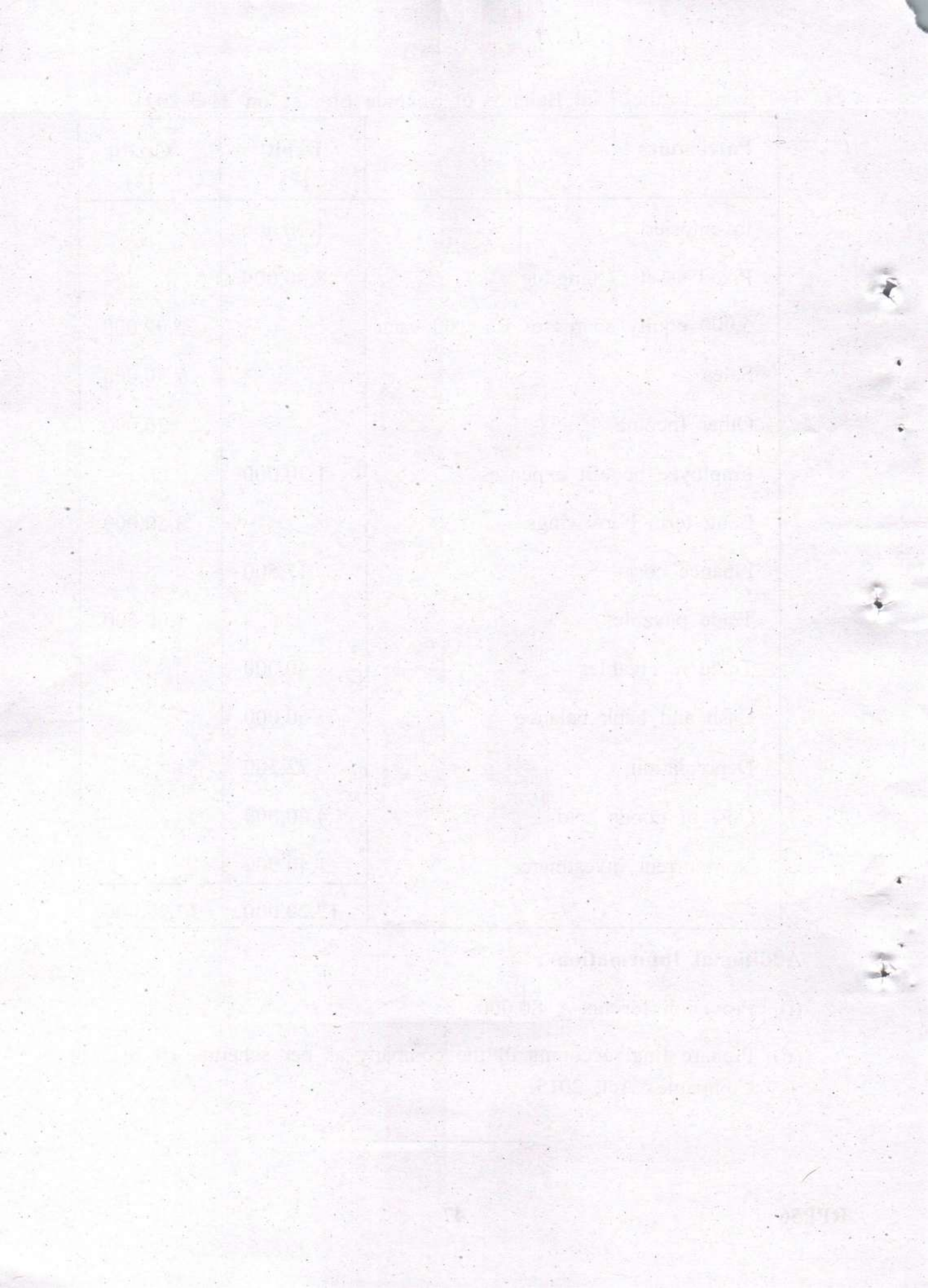
- (1) Closing stock ₹ 10,000 out of which 50% has no market value.
- (2) Legal charges included of legal charges of building purchase ₹ 4,000.
- (3) Provide 5% bad debts reserve on debtors.
- (4) Provide depreciation 10% on furniture and 5% on building.
- (5) $\frac{1}{3}$ share of patent and trademark is to be written off.

48. Following is the Trial Balance of Sharada Ltd. as on 31-3-2021 :

Particulars	Debit (₹)	Credit (₹)
Inventories	1,10,000	—
Fixed assets - tangible	8,00,000	—
5,000 equity shares of Rs. 100 each	—	5,00,000
Sales	—	7,50,000
Other Income	—	20,000
Employee benefit expenses	1,30,000	—
Long term borrowings	—	3,50,000
Finance costs	17,500	—
Trade payables	—	1,00,000
Trade receivables	40,000	—
Cash and bank balance	60,000	—
Depreciation	22,500	—
Cost of goods sold	4,00,000	—
Non-current investments	1,40,000	—
	17,20,000	17,20,000

Additional Information :

- (i) Provision for tax ₹ 80,000.
- (ii) Prepare final accounts of the company as per schedule-III of Companies Act, 2013.

This Question Paper contains 22 printed pages.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 113161

046(GHE)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ વિભાગ છે.
- 2) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- 3) પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખો.
- 4) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

■ નીચે આપેલા પ્રશ્ન 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા ચાર વિકલ્પ (A, B, C, D) પૈકી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. દરેકનો 1 ગુણ છે. [20]

- 1) અન્ય વ્યક્તિઓ પાસેથી કામ લેવાની કળાને શું કહે છે ?
 - (A) આયોજન
 - (B) સંચાલન
 - (C) દોરવણી
 - (D) સંકલન
- 2) વૈજ્ઞાનિક સંચાલન વિચારધારાના પ્રણેતા કોણ છે ?
 - (A) લ્યુથર ગ્યુલિક
 - (B) ફેડરીક ટેલર
 - (C) હેનરી ફેયોલ
 - (D) પીટર એફ. ડ્રકર

- 3) આયોજન પ્રક્રિયાનો અંતિમ તબક્કો જણાવો.
- (A) યોજનાનું મૂલ્યાંકન
(B) ચોક્કસ યોજના સ્વીકારવી
(C) યોજનાની ચકાસણી કરવી
(D) વિકલ્પોની વિચારણા
- 4) તળ સપાટીએ હુકમ મેળવનાર વ્યક્તિને શું કહેવાય છે ?
- (A) તાબેદાર
(B) ઉપરી
(C) પ્રોજેક્ટ મેનેજર
(D) અધિકારી
- 5) માનવ સંસાધન સંચાલનનું મુખ્ય કાર્ય કયું છે ?
- (A) વેચાણ - વૃદ્ધિ
(B) ગુણવત્તા અંકુશ
(C) કર્મચારી આયોજન
(D) ઉત્પાદન
- 6) ભરતી પછીનું બીજું કાર્ય કયું છે ?
- (A) બઢતી આપવી
(B) પસંદગી કરવી
(C) તાલીમ આપવી
(D) બદલી કરવી

- 7) પ્રોત્સાહન આપીને અપેક્ષિત ધ્યેય પ્રાપ્ત કરવાની પ્રક્રિયાને શું કહેવાય ?
- (A) અભિપ્રેરણ
(B) નિરીક્ષણ
(C) તાલીમ
(D) માર્ગદર્શન
- 8) તળ સપાટી સંચાલનથી અહેવાલ સ્વરૂપે ઉચ્ચ સપાટી સંચાલન સુધી માહિતી મોકલવાની પ્રક્રિયા એટલે શું ?
- (A) માહિતી સંચાર
(B) માહિતી પ્રેષણ
(C) સંદેશા વ્યવહાર
(D) ટપાલ સેવા
- 9) અંકુશ એ કેવી પ્રક્રિયા નથી ?
- (A) સતત
(B) આંતરિક
(C) જડ
(D) ગતિશીલ
- 10) સંચાલનનું કયું કાર્ય અંકુશના જન્મદાતા તરીકે ઓળખાય છે ?
- (A) વ્યવસ્થાતંત્ર
(B) કર્મચારી વ્યવસ્થા
(C) દોરવણી
(D) આયોજન
- 11) અંકુશ પ્રક્રિયાનો પ્રથમ તબક્કો કયો છે ?
- (A) કામગીરીનું માપન
(B) થયેલ કામગીરીની સ્થાપિત ધોરણો સાથે સરખામણી
(C) સુધારાલક્ષી પગલા
(D) ધોરણોની સ્થાપના

- 12) મૂડી માળખાના કેટલા પ્રકારો છે ?
- (A) બે
(B) ત્રણ
(C) ચાર
(D) પાંચ
- 13) વિદેશી રોકાણ સંસ્થાએ તેની નોંધણી કોની સમક્ષ કરાવવી પડે છે ?
- (A) કંપની રજીસ્ટ્રાર
(B) અદાલત
(C) શેર બજાર
(D) સેબી
- 14) ટ્રેઝરી બિલ ભારત સરકાર વતી કોણ બહાર પાડે છે ?
- (A) સ્ટેટ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા
(B) રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા
(C) સેન્ટ્રલ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા
(D) નાણાંકિય સંસ્થાઓ
- 15) બજારીય વિભાવનામાં કોણ કેન્દ્ર સ્થાને હોય છે ?
- (A) પેદાશ
(B) ઉત્પાદન
(C) ગ્રાહક
(D) નફો
- 16) બ્રાન્ડિંગનો મુખ્ય ઉદ્દેશ કયો છે ?
- (A) પેદાશ વધુ ટકાઉ બનાવવાનો
(B) પેદાશ કાયદા મુજબ બનાવવાનો
(C) પેદાશની જાહેરાત કરવાનો
(D) હરીફોની પેદાશથી પોતાની પેદાશ અલગ બનાવવાનો

17) ગ્રાહક સુરક્ષાનો કાયદો કયા વર્ષમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો ?

(A) 1956

(B) 1932

(C) 1986

(D) 2015

18) વાલીપણાનો સિદ્ધાંત કોણે આપ્યો છે ?

(A) જવાહરલાલ નહેરુ

(B) સુભાષચંદ્ર બોઝ

(C) ઈન્દિરા ગાંધી

(D) ગાંધીજી

19) કયા પ્રકારના આયોગમાં સભ્યોની નિમણૂક કેન્દ્ર સરકાર કરે છે ?

(A) જિલ્લા સ્તર

(B) રાજ્ય સ્તર

(C) રાષ્ટ્રીય સ્તર

(D) આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તર

20) દર વર્ષે આંતરરાષ્ટ્રીય ગ્રાહક સુરક્ષા દિવસ ક્યારે ઉજવાય છે ?

(A) 15 માર્ચ

(B) 15 જુલાઈ

(C) 15 ઓગસ્ટ

(D) 15 ડિસેમ્બર

વિભાગ - B

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 21 થી 30 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો.
દરેકનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 21) I.I.M. નું વિસ્તૃત રૂપ લખો.
- 22) અંદાજપત્રના પ્રકારો જણાવો.
- 23) અવૈધિક વ્યવસ્થાતંત્ર એટલે શું ?
- 24) ભરતી માટેના કારણો જણાવો.
- 25) નફાભાગ એટલે શું ?
- 26) કાર્યશીલ મૂડી જેમાં રોકાયેલ છે તે મિલકતો ઉપર ઘસારો શા માટે ગણાતો નથી ?
- 27) મુંબઈ શેર બજારની સ્થાપના ક્યારે થઈ ?
- 28) ભારતની પ્રથમ ડિપોઝીટરી કઈ છે ?
- 29) પ્રસિદ્ધિનો અર્થ આપો.
- 30) માથાદીઠ આવકમાં ક્યારે વધારો થઈ શકે ?

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 31 થી 47 સુધીના કુલ 17 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 13 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. દરેકના 2 ગુણ છે.

[26]

- 31) સંચાલનની ઉચ્ચ સપાટીએ કોનો સમાવેશ થાય છે ?
- 32) હુકમની એકવાક્યતાનો સિદ્ધાંત સમજાવો.
- 33) આયોજન ખર્ચાળ છે. શા માટે ?
- 34) વિકેન્દ્રીકરણ ક્યારે શક્ય બને છે ?

- 35) વિકાસ એટલે શું ?
- 36) બૌદ્ધિક કસોટી અને અભિરૂચિ કસોટી દ્વારા શું જાણી શકાય ?
- 37) દોરવણીના તત્ત્વોની યાદી આપો.
- 38) અંકુશ એ ગતિશીલ પ્રક્રિયા છે - કેવી રીતે ?
- 39) ઉત્પાદક ચક્ર એટલે શું ?
- 40) ડિમટિરિયલાઈઝેશન એટલે શું ?
- 41) લેબલિંગના ઉપયોગો જણાવો.
- 42) માલનો સંગ્રહ શા માટે કરવામાં આવે છે ?
- 43) માર્કેટિંગ મિશ્ર એટલે શું ? તેમાં શેનો સમાવેશ થાય છે ?
- 44) ગ્રાહક શોષણ વિશે સમજૂતી આપો.
- 45) જાહેર હિતની અરજી વિશે ટૂંકમાં જણાવો.
- 46) ધંધાકીય પર્યાવરણનાં સામાજિક પરિબલો વિશે જણાવો.
- 47) ઉદારીકરણનો અર્થ સમજાવો.

વિભાગ - D

■ નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 48 થી 59 સુધીના કુલ 12 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 8 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો. દરેકના 3 ગુણ છે. [24]

- 48) સંચાલનનું મહત્ત્વ જણાવો.
- 49) સંકલનનું મહત્ત્વ જણાવો.
- 50) આધુનિક વિચારધારાઓ વિશે ટૂંકનોંધ લખો.
- 51) કાર્યકારી અને આકસ્મિક યોજના સમજાવો.

- 52) કાર્યાનુસાર વ્યવસ્થાતંત્ર રચના સહિત સમજાવો.
- 53) સત્તા સોંપણીનાં મૂળ તત્ત્વો વિશે સમજાવો.
- 54) તફાવત લખો : તાલીમ અને વિકાસ
- 55) 'આયોજન અને અંકુશ એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ છે.' - સમજાવો.
- 56) કાર્યશીલ મૂડીને અસર કરતા છ પરિબળો સમજાવો.
- 57) શેર બજારના કોઈપણ છ કાર્યો સમજાવો.
- 58) સારા વેચાણકર્તાની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
- 59) ખાનગીકરણની હકારાત્મક અસરો જણાવો.

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 60 થી 65 સુધીના કુલ 06 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 4 પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ આપો. દરેકના 5 ગુણ છે.

[20

- 60) સંચાલનની વિવિધ સપાટીઓ વચ્ચેના તફાવતના કોઈપણ પાંચ મુદ્દા લખો.
- 61) આયોજનની વ્યાખ્યા આપી તેની પ્રક્રિયા સમજાવો.
- 62) ભરતી એટલે શું ? તેના આંતરિક પ્રાપ્તિસ્થાનો સમજાવો.
- 63) માસ્લોની જરૂરિયાતોનો અગ્રતાક્રમ આકૃતિ સહિત સમજાવો.
- 64) માહિતી સંચારના અવરોધો સમજાવો.
- 65) ગ્રાહક સુરક્ષાના કાયદા મુજબ ગ્રાહકોના અધિકારો સમજાવો.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

046(H)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

- 1) इस प्रश्न पत्र में कुल पाँच विभाग हैं।
- 2) प्रश्नों के दाहिनी ओर अंक दिए गए हैं।
- 3) प्रश्नों के साथ दी गई सूचनाओं के अनुसार ही उत्तर दीजिए।
- 4) नया विभाग नए पन्ने से आरंभ कीजिए।

विभाग -A

नीचे दिए गए प्रश्न 1 से 20 तक हेतुलक्षी प्रकार के प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न के लिए दिए गए चार विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक हैं :

[20]

- 1) अन्य व्यक्तियों से कार्य लेने की कला को क्या कहते हैं?
(A) आयोजन (B) संचालन
(C) मार्गदर्शन (D) संकलन
- 2) वैज्ञानिक संचालन विचारधारा के प्रणेता कौन हैं?
(A) ल्युथर गुलिक (B) फ्रेडरिक टेलर
(C) हेनरी फेयोल (D) पीटर एफ. ड्रकर
- 3) आयोजन प्रक्रिया का अंतिम क्रम बताइए।
(A) योजना का मूल्यांकन (B) निश्चित योजना स्वीकार करना
(C) योजना की जाँच करना (D) विकल्पों पर विचार करना

- 4) निम्न स्तर पर आदेश प्राप्त करने वाले व्यक्ति को क्या कहते हैं?
- (A) अधीनस्थ (B) उच्च
(C) प्रोजेक्ट मैनेजर (D) अधिकारी
- 5) मानव संसाधन संचालन का मुख्य कार्य क्या है?
- (A) विक्रय वृद्धि (B) गुणवत्ता नियंत्रण
(C) कर्मचारी आयोजन (D) उत्पादन
- 6) भर्ती के पश्चात् दूसरा कार्य कौन-सा है?
- (A) पदोन्नति देना (B) चयन करना
(C) प्रशिक्षण देना (D) स्थानान्तरण करना
- 7) प्रोत्साहन देकर अपेक्षित लक्ष्य को प्राप्त करवाने की प्रक्रिया को क्या कहते हैं?
- (A) अभिप्रेरणा (B) निरीक्षण
(C) प्रशिक्षण (D) मार्गदर्शन
- 8) निम्न स्तर संचालन से रिपोर्ट के स्वरूप में उच्च स्तर संचालन तक सूचना भेजने की प्रक्रिया अर्थात् क्या है?
- (A) सूचना संचार (B) सूचना प्रेषण
(C) संदेशा व्यवहार (D) डाक सेवा
- 9) नियंत्रण कैसी प्रक्रिया नहीं है?
- (A) सतत (B) आन्तरिक
(C) जड़ (D) गतिशील
- 10) संचालन का कौन-सा कार्य नियंत्रण के जन्मदाता के रूप में जाना जाता है?
- (A) व्यवस्थातंत्र (B) कर्मचारी व्यवस्था
(C) मार्गदर्शन (D) आयोजन

- 11) नियंत्रण की प्रक्रिया का प्रथम सोपान कौन-सा है?
- (A) कार्य का मापन
(B) किए गए कार्य की मापदण्डों के साथ तुलना
(C) सुधारात्मक उपाय
(D) मापदण्डों की स्थापना
- 12) पूँजी ढाँचे के कितने प्रकार होते हैं?
- (A) दो (B) तीन
(C) चार (D) पाँच
- 13) विदेशी विनियोग संस्था को उसका पंजीकरण किसके पास करवाना पड़ता है?
- (A) कंपनी रजिस्ट्रार (B) न्यायालय
(C) शेयर बाजार (D) सेबी
- 14) ट्रेजरी बिल भारत सरकार की तरफ से कौन निकालता है?
- (A) स्टेट बैंक ऑफ इंडिया (B) रिजर्व बैंक ऑफ इंडिया
(C) सेन्ट्रल बैंक ऑफ इंडिया (D) वित्तीय संस्थाएँ
- 15) बाजारी धारणा में कौन केन्द्र स्थान में होता है?
- (A) उत्पाद (B) उत्पादन
(C) ग्राहक (D) लाभ
- 16) ब्रान्डिंग का मुख्य उद्देश्य क्या है?
- (A) उत्पाद अधिक टिकाऊ बनाना
(B) उत्पाद कानून के अनुसार बनाना
(C) उत्पाद का विज्ञापन करना
(D) प्रतिस्पर्धी के उत्पाद से अपने उत्पाद को अलग बताना

- 17) ग्राहक सुरक्षा का कानून किस वर्ष में पारित किया गया था?
- (A) 1956 (B) 1932
(C) 1986 (D) 2015
- 18) ट्रस्टीशिप का सिद्धांत किसने दिया था?
- (A) जवाहरलाल नेहरू (B) सुभाषचंद्र बोस
(C) इन्दिरा गाँधी (D) गाँधी जी
- 19) किस प्रकार के आयोग में सदस्यों की नियुक्ति केन्द्र सरकार करती है?
- (A) जिला स्तर (B) राज्य स्तर
(C) राष्ट्रीय स्तर (D) अन्तर्राष्ट्रीय स्तर
- 20) अन्तर्राष्ट्रीय स्तर पर प्रतिवर्ष ग्राहक अधिकार दिवस कब मनाया जाता है?
- (A) 15 मार्च (B) 15 जुलाई
(C) 15 अगस्त (D) 15 दिसम्बर

विभाग -B

- निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 21 से 30 तक के प्रश्नों के एक वाक्य में उत्तर दीजिए।
प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

- 21) I.I.M . का विस्तृत रूप लिखिए।
- 22) अंदाज पत्र के प्रकार बताइए।
- 23) अनौपचारिक व्यवस्थातंत्र अर्थात् क्या ?
- 24) भर्ती के कारण बताइए।
- 25) लाभ भाग अर्थात् क्या?

- 26) जिसमें कार्यशील पूँजी का निवेश हो, उन संपत्तियों में घिसाई की गणना क्यों नहीं होती?
- 27) मुंबई अंश बाजार की स्थापना कब हुई?
- 28) भारत की प्रथम डिपॉजिटरी कौन-सी है?
- 29) प्रचार का अर्थ बताइए।
- 30) प्रतिव्यक्ति आय में कब वृद्धि हो सकती है?

विभाग -C

नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 31 से 47 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 13 प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :

[26]

- 31) संचालन के उच्च स्तर में किसका समावेश होता है?
- 32) आदेश की एकरूपता का सिद्धांत बताइए।
- 33) आयाजन खर्चीला है, किसलिए?
- 34) विकेन्द्रीकरण कब संभव होता है?
- 35) विकास अर्थात् क्या?
- 36) बौद्धिक परीक्षा और अभिरुचि परीक्षा द्वारा क्या जाना जा सकता है?
- 37) मार्गदर्शन के तत्त्वों की सूची दीजिए।
- 38) नियंत्रण गतिशील प्रक्रिया है। कैसे?
- 39) उत्पादन चक्र अर्थात् क्या?
- 40) डिमटेरियलाइजेशन अर्थात् क्या?
- 41) लेबलिंग के उपयोग बताइए।

- 42) माल का संग्रह किसलिए किया जाता है?
- 43) मार्केटिंग मिश्र अर्थात् क्या? उसमें किसका समावेश होता है?
- 44) ग्राहक के शोषण के विषय में समझाइए।
- 45) जनहित याचिका के विषय में संक्षेप में समझाइए।
- 46) व्यावसायिक पर्यावरण के सामाजिक तत्त्व के विषय में बताइए।
- 47) उदारीकरण का अर्थ समझाइए।

विभाग -D

- नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 48 से 59 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 8 प्रश्नों के मुद्दासर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :

[24]

- 48) संचालन का महत्त्व बताइए।
- 49) संकलन का महत्त्व बताइए।
- 50) आधुनिक विचारधाराओं पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।
- 51) कार्यकारी और आकस्मिक योजना समझाइए।
- 52) कार्यानुसार व्यवस्थातंत्र रचना सहित समझाइए।
- 53) अधिकार सौंपने के मूलतत्त्वों के विषय में समझाइए।
- 54) अन्तर स्पष्ट कीजिए: प्रशिक्षण और विकास
- 55) 'आयोजन और नियंत्रण एक ही सिक्के के दो पहलू हैं।' समझाइए।
- 56) कार्यशील पूँजी को प्रभावित करने वाले तत्त्वों की जानकारी दीजिए। (कोई छः)
- 57) अंश बाजार के कोई भी छः कार्य समझाइए।
- 58) अच्छे विक्रयकर्ता के लक्षण बताइए।
- 59) निजीकरण के सकारात्मक प्रभाव बताइए।

विभाग - E

नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 60 से 65 तक के प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं :

[20]

- 60) संचालन के विविध स्तरों के बीच कोई पाँच अंतर लिखिए।
- 61) आयोजन की व्याख्या देकर इसकी प्रक्रिया समझाइए।
- 62) भर्ती अर्थात् क्या? उसके आन्तरिक प्राप्ति-स्थान समझाइए।
- 63) मास्लो की आवश्यकताओं का अग्रताक्रम आकृति सहित समझाइए।
- 64) सूचना संचार के अवरोध समझाइए।
- 65) ग्राहकों के अधिकार समझाइए।

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

046(E)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains Five sections.
- 2) Figures to the right side indicate full marks for the questions.
- 3) Answers should be written according to the instructions only.
- 4) Start new section on a new page.

SECTION - A

- Questions from 1 to 20 are multiple choice type questions. Each question contains four options (A, B, C, D). Select the correct one and rewrite. Each question carries 1 mark : [20]

- 1) Art of getting work done from others is known as _____
(A) Planning (B) Management
(C) Directing (D) Co-ordinating
- 2) Who is the promoter of thought of Scientific Management?
(A) Luther Gulick (B) Frederick Taylor
(C) Henry Fayol (D) Peter F. Drucker
- 3) State the last step of planning process.
(A) Evaluation of plan
(B) Selection of best plan
(C) Verification of planning
(D) Determination of alternative

- 4) A person who is at bottom level and receives orders is called?
(A) Subordinate (B) Superior
(C) Project Manager (D) Officer
- 5) The main function of human resource management is _____.
(A) Increase in sales (B) Quality control
(C) Man power planning (D) Production
- 6) _____ is the second step after recruitment.
(A) To give promotion (B) Selection
(C) Training (D) Transfer
- 7) In directing process, by giving _____ objectives are achieved.
(A) Motivation (B) Supervision
(C) Training (D) Guidance
- 8) The process of sending information in the form of report from bottom level to upper level is _____.
(A) Communication (B) Reporting
(C) Correspondence (D) Postal services
- 9) Controlling is not a _____ process.
(A) Continuous (B) Internal
(C) Rigid (D) Dynamic
- 10) Which function of management is known as the father of controlling?
(A) Organization (B) Staffing
(C) Directing (D) Planning

- 11) _____ is the first stage of the controlling process.
- (A) Measuring performance
 - (B) Comparing actual performance against set standards
 - (C) Corrective action
 - (D) Setting standards
- 12) How many types of capital structure are there?
- (A) Two
 - (B) Three
 - (C) Four
 - (D) Five
- 13) With whom has the foreign investment institution get registered?
- (A) Company registrar
 - (B) Court
 - (C) Stock exchange
 - (D) SEBI
- 14) Who issues treasury bills on behalf of Indian Government?
- (A) State Bank of India
 - (B) Reserve Bank of India
 - (C) Central Bank of India
 - (D) Financial Institutions
- 15) In marketing management, _____ is at the centre.
- (A) Product
 - (B) Production
 - (C) Customer
 - (D) Profit

- 16) What is the main objective of branding?
- (A) Making the product more durable
 - (B) Manufacturing the product according to law
 - (C) Advertising the product
 - (D) Differentiating Company's product from the competitors
- 17) When was the consumer protection act passed?
- (A) 1956
 - (B) 1932
 - (C) 1986
 - (D) 2015
- 18) Who has introduced the principles of Trusteeship?
- (A) Jawaharlal Nehru
 - (B) Subhash Chandra Bose
 - (C) Indira Gandhi
 - (D) Gandhiji
- 19) Members of which commission are appointed by the central government?
- (A) District Level
 - (B) State Level
 - (C) National Level
 - (D) International Level
- 20) When is World Consumer Rights Day celebrated every year?
- (A) 15th March
 - (B) 15th July
 - (C) 15th August
 - (D) 15th December

SECTION - B

- Question nos. from 21 to 30 are very short answer type. Answer each of them in about 1 to 10 words. Each question carries 1 mark:

[10]

- 21) Give the full form of IIM.
- 22) State the types of budget.
- 23) What is Informal Organisation?
- 24) State the reasons for recruitment.
- 25) What do you mean by profit-sharing?
- 26) Why depreciation is not charged on the assets in which working capital is invested?
- 27) When was Bombay Stock Exchange established?
- 28) Which is the first depository of India?
- 29) Give the meaning of 'publicity'.
- 30) When can there be an increase in per capital income?

SECTION - C

- Answer Any Thirteen of the following questions from 31 to 47. Each question carries 2 marks:

[26]

- 31) Who are included in the top level management?
- 32) Explain the principle of unity of command.
- 33) "Planning is an expensive process". Why?
- 34) When is Decentralisation possible?

- 35) What is development?
- 36) What can be known through IQ and aptitude tests?
- 37) Give a list of elements of direction.
- 38) 'Controlling is a dynamic process'. Explain.
- 39) What is production cycle?
- 40) What is dematerialisation?
- 41) List out any four advantages of labeling.
- 42) What is the need of 'storage of goods'?
- 43) What is marketing-mix? What it includes?
- 44) Explain about consumers' exploitation.
- 45) Write in brief about Public Interest Litigation (PIL)
- 46) State the social factors affecting business environment.
- 47) Give the meaning of liberalization.

SECTION - D

■ **Answer Any Eight of the following questions from 48 to 59.**

Each question carries 3 marks:

[24]

- 48) Discuss the importance of management.
- 49) Discuss the importance of Co-ordination.
- 50) Write a short note on modern thoughts.
- 51) Explain operational and contingency plans.

- 52) Explain functional organisation with its formation.
- 53) Explain about elements of delegation of authority.
- 54) State the difference between Training and Development.
- 55) 'Planning and controlling are two sides of the same coin'-
Explain
- 56) State the factors affecting working capital.(Any Six)
- 57) Explain any six functions of stock exchange.
- 58) Mention the characteristics of a 'Good Salesman'.
- 59) Write a note on favourable (positive) effects of Privatization on the Indian Economy.

SECTION - E

- **Answer Any Four of the following questions from 60 to 65.
Each question carries 5 marks:**

[20]

- 60) Give difference between level of management. (Any Five points)
- 61) Give the definition of planning and explain its process.
- 62) What is recruitment? Discuss in detail the internal sources of recruitment.
- 63) Explain the Maslow's hierarchy of needs with diagram.
- 64) Explain barriers to effective communication.
- 65) Explain the rights available to consumers as per the Consumer Protection Act.

This Question Paper contains 7 printed pages.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 100542

178(G)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 58 પ્રશ્નો છે.
- 2) પ્રશ્નપત્રમાં આપેલ સૂચના પ્રમાણે ઉત્તર લખો.
- 3) પ્રશ્નની સામે અંક લખેલ છે તે ગુણ દર્શાવે છે.
- 4) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

(અર્થશાસ્ત્ર)

■ નીચે આપેલા 1 થી 10 સુધીના હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે. [10]

- 1) શાખી નાણું કોણ બહાર પાડે છે ?
(A) વેપારીઓ
(B) વેપારી બેંકો
(C) ભારત સરકાર
- 2) બેંકની સ્થાપના પ્રાચીન કાળમાં કોને આભારી છે ?
(A) બ્રાહ્મણ
(B) વાણિયા
(C) સોનીઓ
- 3) કુગાવો આવકની અસમાનતા છે.
(A) વધારે
(B) ઘટાડે
(C) સ્થિર રાખે

- 4) મિશ્ર અર્થતંત્રમાં ખાનગી ક્ષેત્ર અને જાહેર ક્ષેત્ર એકબીજાના હોય છે.
- (A) વિરોધી
(B) પૂરક
(C) હરિક
- 5) A.T.M. એટલે શું?
- (A) ઓલ ટાઈમ મની
(B) ઓટોમેટેડ ટેલર મશીન
(C) ઓટોમેટીક ટ્રાન્સફર મની
- 6) ગૃહિણીનાં ઘરકામનો સમાવેશ રાષ્ટ્રીય આવકમાં થઈ શકે.
- (A) હા
(B) ના
(C) અંશત:
- 7) વસ્તુના બદલામાં વસ્તુ આપવી તેને શું કહેવાય ?
- (A) સાટા પદ્ધતિ
(B) વેપાર
(C) વણજ
- 8) 1947 પહેલાં કરાંચી અને દિલ્હી વચ્ચેનો વેપાર કેવો હતો ?
- (A) આંતરરાષ્ટ્રીય
(B) આંતરીક વેપાર
(C) મુક્ત વેપાર

9) સમાજવાદની સ્થાપના સૌ પ્રથમ ક્યારે થઈ ?

(A) 1918

(B) 1928

(C) 1938

10) માથાદીઠ આવક પ્રાપ્ત કરવાની રાષ્ટ્રીય આવકને શેના વડે ભાગવી પડે ?

(A) કુટુંબદીઠ

(B) જનસંખ્યા

(C) કુલ ખર્ચ

■ નીચે આપેલા 11 થી 15 સુધીના પ્રશ્નોના અતિ ટૂંકા જવાબ આપો.

[5]

11) કુગાવાનો અર્થ આપો.

12) રાષ્ટ્રીય આવક એટલે શું ?

13) મુદતી થાપણ એટલે શું ?

14) માંગ પ્રેરિત કુગાવો એટલે શું ?

15) આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર એટલે શું ?

■ નીચે આપેલા 16 થી 22 સુધીના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. ગમે તે છ પ્રશ્નો લખો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે.

[12]

16) નાણાના બે કાર્યો ટૂંકમાં સમજાવો.

17) કાગદી નાણાના લાભ જણાવો.

18) માથાદીઠ આવક એટલે શું ? તેનું સૂત્ર જણાવો.

19) સામૂહિક અર્થતંત્ર એટલે શું ? બે દેશના નામ જણાવો.

20) આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારમાં નબળા દેશનું શોષણ થાય છે. સમજાવો.

21) ભૌગોલિક શ્રમ વિભાજન એટલે શું ?

22) વિનિમય દર એટલે શું ? તેનું મહત્વ સમજાવો.

- નીચે આપેલા 23 અને 24 સુધીના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્ન 4 ગુણના છે. [8]
- 23) કુગાવાના લક્ષણો જણાવો.
- 24) મૂડીવાદી અર્થ વ્યવસ્થાના લાભ જણાવો.
- નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ વિસ્તારથી આપો. (ગમે તે ત્રણ લખો) દરેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે. [15]
- 25) નાણાંનો અર્થ આપી તેના પ્રકાર સમજાવો.
- 26) રાષ્ટ્રીય આવકનો વર્તુળાકાર પ્રવાહ સમજાવો.
- 27) કુગાવાનો અર્થ આપી તેના પ્રકાર જણાવો.
- 28) મધ્યસ્થ બેંકના કાર્યો સમજાવો.
- 29) સંરક્ષણ નીતિ એટલે શું ? તેના સાધનો જણાવી સમજ આપો.

વિભાગ - B
(વાણિજ્ય સંચાલન)

- નીચે આપેલા 30 થી 39 સુધીના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો જવાબ પસંદ કરી લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે. [10]
- 30) “POSDCORB” નું સૂત્ર કોણે આપ્યું છે ?
- (A) હેનરી ફેયોલ
(B) લ્યુથર ગ્યુલિક
(C) લોરેન્સ એટલી
- 31) દોરવણી આપનાર વ્યક્તિને શું કહેવાય છે ?
- (A) નેતા
(B) ફોરમેન
(C) સુપરવાઈઝર

- 32) તુમારશાહીનું દુષણ કયા વ્યવસ્થાતંત્રમાં જોવા મળે છે ?
 (A) રૈખિક વ્યવસ્થાતંત્ર
 (B) સમિતિ વ્યવસ્થાતંત્ર
 (C) કાર્યાનુસાર વ્યવસ્થાતંત્ર
- 33) વિરાટકાય ઉદ્યોગમાં કયા પ્રકારનું વ્યવસ્થાતંત્ર સફળ નીવડે છે ?
 (A) રૈખિક
 (B) કાર્યાનુસાર
 (C) સમિતિ
- 34) અર્થશાસ્ત્ર અને વહીવટી બાબતોનું જ્ઞાન આપવાની તાલીમ કોના માટે જરૂરી છે ?
 (A) કામદારો
 (B) સુપરવાઈઝરો
 (C) મેનેજરો
- 35) નફા - નુકશાન ખાતું, પાકું સરવૈયું વગેરે કેવા પ્રકારના અહેવાલો છે ?
 (A) માહિતી દર્શક
 (B) વિશ્લેષણાત્મક અહેવાલો
 (C) ખાસ અહેવાલો
- 36) કર્મચારીને એક સ્થળેથી બીજા સ્થળે મુકવામાં આવે તેને શું કહેવાય ?
 (A) બઢતી
 (B) બદલી
 (C) પસંદગી
- 37) શ્રમ વિભાજન અને વિશિષ્ટીકરણનો ઉપયોગ કયા વ્યવસ્થાતંત્રમાં થાય છે ?
 (A) સમિતિ વ્યવસ્થાતંત્ર
 (B) વિભાગીય વ્યવસ્થાતંત્ર
 (C) કાર્યાનુસાર વ્યવસ્થાતંત્ર
- 38) ઉચ્ચ સંચાલનની સપાટીમાં કોનો સમાવેશ થાય છે ?
 (A) નિષ્ણાતો
 (B) કામદારો
 (C) સંચાલક મંડળ

- 39) શિક્ષક દૈનિક હાજરીના આંક કેવા અહેવાલમાં દર્શાવે છે ?
- (A) નિયમિત અહેવાલ
- (B) વિશિષ્ટ અહેવાલ
- (C) અન્ય અહેવાલ

■ નીચે આપેલા 40 થી 44 સુધીના પ્રશ્નોના અતિ ટૂંકમાં જવાબ આપો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[5]

- 40) મધ્ય સપાટીના કર્મચારીઓ જણાવો.
- 41) આંતરિક પ્રાપ્તિસ્થાન એટલે શું ?
- 42) બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ એટલે શું ?
- 43) કાર્યશીલ સંચાલન એટલે શું ?
- 44) બદલીનો અર્થ આપો.

■ નીચે આપેલા 45 થી 51 સુધીના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે. (ગમે તે છ પ્રશ્નો લખો)

[12]

- 45) ભરતીના સંજોગો જણાવો.
- 46) સંચાલનના બે લક્ષણો લખો.
- 47) સંચાલન કળા અને વિજ્ઞાન છે, સમજાવો.
- 48) માહિતી પ્રેષણના હેતુઓ જણાવો.
- 49) હેતુની દૃષ્ટિએ અહેવાલના પ્રકાર જણાવો.
- 50) વેસ્ટબુલ તાલીમ વિશે સમજાવો.
- 51) વહીવટ એટલે શું ? સમજાવો.

■ પ્રશ્નક્રમાંક 52 થી 53 પ્રશ્નોના જવાબ આપો. દરેક પ્રશ્નના 4 ગુણ છે. [8]

52) આદર્શ વ્યવસ્થાતંત્રના લક્ષણો.

53) રૈષિક વ્યવસ્થાતંત્રની રચના સમજાવો.

■ નીચે આપેલા 54 થી 58 સુધીના પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે. (ગમે તે ત્રણ લખો) [15]

54) સંચાલનના કાર્યો જણાવી સમજ આપો.

55) રૈષિક વ્યવસ્થાતંત્રની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો.

56) કર્મચારીના પ્રાપ્તિસ્થાનો જણાવો.

57) સારા અહેવાલના લક્ષણો જણાવો.

58) સંચાલનની સપાટીઓ જણાવી મધ્ય સપાટીના કાર્યો લખો.

This Question Paper contains 8 printed pages.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

100397

203(G)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 51 પ્રશ્નો છે.
- 2) પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જ જવાબ લખવા.
- 3) જમણી બાજુના આંકડા ગુણ દર્શાવે છે.
- 4) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

■ નીચે આપેલા 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[20]

- 1) સિવિલ હોસ્પિટલને ઉપયોગી બનતી પડતર પદ્ધતિ
(A) કરાર પડતર (B) એકમ પડતર
(C) સેવા પડતર
- 2) પડતર હિસાબી પદ્ધતિનો મુખ્ય હેતુ
(A) ગ્રાહકોને સમયસર માલ આપવો
(B) કાર્ય અંગેની નીતિનું ઘડતર કરવું
(C) બજાર સંશોધનની પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવી
- 3) મહેસાણાની દુધ સાગર ડેરીને પડતરની કઈ પદ્ધતિ અનુકૂળ છે ?
(A) એકમ પડતર (B) પ્રક્રિયા પડતર
(C) કરાર પડતર

- 4) કઈ પદ્ધતિમાં વધેલો માલ છેલ્લે રહે છે ?
 (A) ભારિત સરેરાશ (B) લીફો પદ્ધતિ
 (C) ફીફો પદ્ધતિ
- 5) વેચાણ વિભાગના વડાને શું કહે છે ?
 (A) ખરીદ અધિકારી (B) વેચાણ અધિકારી
 (C) ઉત્પાદન અધિકારી
- 6) ધંધાની સફળતા માટે રોકડમેળ જેટલું જ ધ્યાન શાના પર આપવું જોઈએ ?
 (A) સ્ટોક પત્રક (B) વેપાર ખાતું
 (C) નફા - નુકસાન ખાતું
- 7) નીચેનામાંથી કોઈ એક પ્રત્યક્ષ માલ-સામાનનું ઉદાહરણ નથી.
 (A) ફર્નિચરની બનાવટમાં લાકડું
 (B) બૂટમાં વપરાતું ચામડું
 (C) પુસ્તકની બનાવટમાં ગુંદર
- 8) નીચેનામાંથી ઉત્તેજન વેતનપ્રથા કઈ છે ?
 (A) સમય વેતન (B) હેલ્સી યોજના
 (C) કાર્ય વેતન
- 9) શિરોપરી ખર્ચની ફાળવણીમાં ભાડુ-વેરા કયા આધારે ફાળવશો ?
 (A) રોકેલ જગ્યા (B) પગાર ખર્ચ
 (C) કામદાર સંખ્યા
- 10) નીચેનામાંથી સમય નોંધવાની જૂની પદ્ધતિ છે.
 (A) સમય નોંધતા ઘડિયાળો (B) ફરતા જોબકાર્ડ
 (C) હસ્ત લિખિત

- 11) જાહેરાત અને જાવક માલ ગાડા ભાડું એ કયા પ્રકારના ખર્ચા છે ?
- (A) કારખાનાના ખર્ચ (B) વેચાણ - વિતરણ ખર્ચ
(C) વહીવટી ખર્ચ
- 12) જે ખર્ચા કોઈ જોબ પ્રક્રિયા કે વિભાગ માટે જ થયા હોય તેને શું કહે છે ?
- (A) પ્રત્યક્ષ ખર્ચ (B) પરોક્ષ ખર્ચ
(C) અન્ય ખર્ચ
- 13) ઉત્પાદન પ્રક્રિયા દરમ્યાન મુખ્ય વસ્તુ સાથે ઓછા મહત્વની વસ્તુનું ઉત્પાદન થાય તેને શું કહે છે ?
- (A) સંયુક્ત પેદાશ (B) સંયુક્ત પડતર
(C) આડ પેદાશ
- 14) પડતરના હિસાબોમાં ન સમાવાતી વિગત
- (A) ભાડું-વેરા (B) ઘાલખાધ અનામત
(C) ચૂકવેલ ભાડું
- 15) પાઘડી - ટ્રેડમાર્ક એ કઈ મિલકત છે ?
- (A) અદૃશ્ય મિલકત (B) કાયમી મિલકત
(C) ચાલુ મિલકત
- 16) સમતૂટ બિંદુ એટલે
- (A) મહત્તમ નફો દર્શાવતી કક્ષા
(B) લઘુત્તમ નફો દર્શાવતી કક્ષા
(C) નહિ નફો નહિ નુકસાન દર્શાવતી કક્ષા
- 17) નીચેનામાંથી અર્ધચલિત ખર્ચનું ઉદાહરણ છે.
- (A) યંત્રનો ઘસારો (B) ટેલીફોન બીલ
(C) જાહેરાત

- 18) નાણાંકીય હિસાબોનાં આખર સ્ટોકનું મૂલ્યાંકન
- (A) મૂળ કિંમત અને બજાર કિંમત બેમાંથી જે ઓછી તે
(B) મૂળ કિંમતે થાય
(C) બજાર કિંમતે થાય
- 19) માલના કુદરતી ગુણધર્મના લીધે જે બગાડ થાય તેને કયો બગાડ કહે છે ?
- (A) અસામાન્ય વધારો (B) અસામાન્ય બગાડ
(C) સામાન્ય બગાડ
- 20) નફા - જથ્થાનો ગુણોત્તર શોધવા જરૂરી છે.
- (A) વેચાણ અને સ્થિર ખર્ચ (B) ફાળો અને વેચાણ
(C) વેચાણ અને ચલિત ખર્ચ

વિભાગ - B

■ નીચે આપેલા 21 થી 30 પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે. [10]

- 21) ફાળો એટલે શું ?
- 22) પડતરના મૂળતત્વો જણાવો.
- 23) LIFO પદ્ધતિ એટલે શું ?
- 24) માલસામાનના મુખ્ય બે પ્રકારો જણાવો.
- 25) હેલ્સી યોજનાનું બોનસ શોધવાનું સૂત્ર જણાવો.
- 26) મજૂરીની ગણતરીની આધુનિક પદ્ધતિઓ જણાવો.
- 27) પરોક્ષ ખર્ચની ઓછી વસૂલાત એટલે શું ?
- 28) બગાડના બે પ્રકાર જણાવો.
- 29) પ્રાથમિક પડતર એટલે શું ?
- 30) શિરોપરી ખર્ચની ફાળવણીમાં દિવાબત્તી કયા આધારે ફાળવશો ?

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા 31 થી 40 સુધીના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. દસમાંથી ગમે તે સાત લખો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે.

[14]

- 31) નીચેના ઉદ્યોગોને પડતરની કઈ પદ્ધતિ ઉપયોગી છે ?
(1) મકાન બાંધકામ
(2) ઓઈલ રીફાઈનરી
- 32) સામાન્ય બગાડના ચાર કારણો જણાવો.
- 33) બિન કાર્ડ એટલે શું ?
- 34) પડતરનું એકમ એટલે શું ?
- 35) વેતન કે મહેનતાણું ચૂકવવાની રીતો જણાવો.
- 36) અર્ધચલિત ખર્ચ એટલે શું ? બે ઉદાહરણ આપો.
- 37) કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચના ચાર ઉદાહરણ આપો.
- 38) પડતરના હિસાબો નહિ પરંતુ નાણાંકીય હિસાબોમાં સમાવેશ થતી ચાર બાબતો જણાવો.
- 39) પ્રત્યક્ષ માલ સામાનના ચાર ઉદાહરણ આપો.
- 40) લક્ષણને આધારે માલ સામાનના પ્રકારો જણાવો.

- નીચેના આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 41 થી 43 ટૂંકનોંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. ત્રણમાંથી ગમે તે બે લખો. દરેક પ્રશ્નના 3 ગુણ છે.

[6]

- 41) ફીફો પદ્ધતિ અને લીફો પદ્ધતિનો તફાવત ત્રણ મુદ્દામાં લખો.
- 42) પ્રત્યક્ષ ખર્ચા સમજાવો.
- 43) મજૂર ફેરબદલીના કારણો જણાવો.

વિભાગ - D

- નીચેના આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 44 થી 49 નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. છ માંથી ગમે તે પાંચ લખો.
દરેક પ્રશ્નના 8 ગુણ છે.

[40]

44) અતુલ પ્રોડક્શનમાં 'અ' પ્રકારનો માલ સામાન નીચે મુજબ છે.

- (1) સરેરાશ વપરાશ - 50 એકમો
- (2) ઓછામાં ઓછો વપરાશ - 25 એકમો
- (3) વધુમાં વધુ વપરાશ - 75 એકમો
- (4) વરદી જથ્થો - 300 એકમો
- (5) વરદી સમય - 4 થી 6 અઠવાડિયાં

ઉપરની વિગતો પરથી વરદી સપાટી, લઘુત્તમ સપાટી, ગુરૂત્તમ સપાટી અને સલામતી સપાટી શોધો.

45) એક કારીગરને એક કામ કરવા માટે 20 કલાકનો સમય આપવામાં આવે છે. પરંતુ કામદાર આ કામ 16 કલાકમાં પુરું કરે છે: વેતનનો દર કલાકદીઠ ₹ 5 છે. એક વસ્તુની માલસામાનની કિંમત ₹ 80 છે. કારખાનાનો શિરોપરી ખર્ચ પ્રત્યક્ષ મજૂરીના 100% લેખે ગણવાનો છે. તો હેલ્સી અને રોવન યોજના મુજબ કારખાના પડતર શોધો.

46) નીચેની માહિતીના આધારે આર્થિક વરદી જથ્થો અને ઓર્ડર સંખ્યા શોધો.

- (1) વર્ષ દરમ્યાન વપરાશ - 4000 એકમો
- (2) ઓર્ડર મુકવાનો ખર્ચ - ₹ 20
- (3) એકમદીઠ વહન સંગ્રહ ખર્ચ - 10%
- (4) વસ્તુની એકમદીઠ કિંમત - ₹ 40

47) એક કારખાનાની માહિતી નીચે મુજબ છે.

- (1) એકમદીઠ વેચાણ કિંમત - ₹ 60
- (2) એકમદીઠ ચલિત ખર્ચ - ₹ 42
- (3) કુલ સ્થિર ખર્ચા (વાર્ષિક) - ₹ 7,20,000

ગણતરી કરો :

- (1) સમતૂટબિંદુ એકમમાં અને રૂપિયામાં શોધો.
- (2) જો કંપનીને ₹ 1,80,000 નો નફો મેળવવા જરૂરી વેચાણ શોધો.

(3) સલામતીગાળો એકમમાં શોધો.

(4) નફા-જથ્થાનો ગુણોત્તર શોધો.

48) “રાધેશ્યામ” કંપનીના પડતરના હિસાબો મુજબ નફો ₹ 3,50,000 છે. જ્યારે નાણાંકીય હિસાબો મુજબ નફો જુદો છે. બન્ને પ્રકારના ચોપડા તપાસતાં નીચેની બાબતો માલુમ પડી.

(1) વેચાણ - વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચની વધુ વસૂલાત ₹ 30,000

(2) નાણાંકીય હિસાબોમાં મિલકત અપ્રચલિત બનવાથી ઉધારેલ ખોટ ₹ 5,000

(3) મળેલ વ્યાજ અને દલાલી ₹ 10,000

(4) નાણાંકીય હિસાબોમાં આખર સ્ટોકનું ઓછું મૂલ્યાંકન ₹ 25,000

(5) પડતરના હિસાબોમાં પોતાની માલિકીના મકાનનું ભાડું ₹ 20,000

(6) પડતરના હિસાબોમાં ઓછો ઉધારેલ ઘસારો ₹ 10,000

મેળવણી પત્રક તૈયાર કરો.

49) શ્રી મહેશ્વરી કંપનીના ત્રણ ઉત્પાદન વિભાગો A, B, અને C છે. નીચેની માહિતીના આધારે પરોક્ષ ખર્ચની ફાળવણી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો -

ખર્ચનું નામ	—	₹
(1) ભાડું - વેરા	—	2,400
(2) કેન્ટીન ખર્ચ	—	1,440
(3) વીજળી	—	5,400
(4) યંત્રનો ઘસારો	—	3,150
(5) સ્ટોકનો વીમો	—	6,000
(6) પરોક્ષ મજૂરી	—	5,600

વિગત	A	B	C
રોકેલ જથ્થા	200	300	500
કામદાર સંખ્યા	10	20	30
વીજળી પોઈન્ટ	4	6	10
યંત્રની કિંમત (₹)	60,000	70,000	80,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (₹)	30,000	50,000	60,000
સ્ટોકની કિંમત (₹)	15,000	9,000	6,000

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 50 અને 51 નિબંધલક્ષી પ્રશ્નો છે. બે માંથી ગમે તે એક લખો. દરેકના 10 ગુણ છે.

[10]

- 50) એક વસ્તુનું ઉત્પાદન કરતાં બે પ્રક્રિયામાંથી પસાર થાય છે. 'અ' અને 'બ'. બ પ્રક્રિયામાંથી તે તૈયાર માલના સ્ટોક ખાતે જાય છે. નીચેની માહિતી માર્ચ - 2020 ને લગતી છે. તેના આધારે પ્રક્રિયાના ખાતાં તૈયાર કરો દરેક પ્રક્રિયાની એકમદીઠ પડતર શોધો.

વિગત	પ્રક્રિયા - અ (₹)	પ્રક્રિયા - બ (₹)
માલસામાન(1,500 એકમો)	45,000	-
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	6,500	6,200
પ્રત્યક્ષ ખર્ચા	4,500	7,900
પરોક્ષ ખર્ચા	16,000	11,100
સામાન્ય બગાડ (દાખલ કરેલ એકમના)	20%	10%

- 51) શ્રી મેલડી કંપનીની નીચેની માહિતીના આધારે પડતરનું પત્રક તૈયાર કરો.

વિગત	₹
પ્રત્યક્ષ માલ સામાન	1,50,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	2,00,000
પ્રત્યક્ષ ખર્ચા	30,000
કારખાનાનું ભાડું - વેરા	80,000
ઓફીસ સ્ટાફ પગાર	45,000
વેચાણ મેનેજરનો પગાર	60,000
યંત્રનો ધસારો	18,000
કાઉન્ટીંગ હાઉસ પગાર	12,000
ભાવ પત્રક	4,000
ઘોડિયાઘરનો ખર્ચ	30,000
ઓડિટ ફી	8,000
ઔદ્યોગિક પ્રદર્શનમાં ભાગ લેવાનો ખર્ચ	20,000
સુપરવાઈઝરનો પગાર	10,000
સામાન્ય ખર્ચા	5,000
શો રૂમનું ભાડું	3,000
વેચાણ	9,00,000

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 101252

156(GE)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ વિભાગ અને 64 પ્રશ્નો છે.
- 2) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
- 3) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- 4) પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખવા.
- 5) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

■ નીચે આપેલા 1 થી 15 સુધીના હેતુલક્ષી પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ (A, B, C) પસંદ કરીને લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[15]

- 1) રોજગારીની તકોની વૃદ્ધિ શાના પર આધારિત છે ?
(A) નાણાં
(B) આર્થિક વિકાસ
(C) જનસંખ્યા
- 2) રાજ્ય સરકારમાં ઉદ્યોગની કામચલાઉ નોંધણી કરાવવા માટે સૌ પ્રથમ શેની જરૂર પડે છે ?
(A) D. P. R.
(B) V. P. R.
(C) P. P. R.
- 3) વિસ્તૃત યોજનાકીય અહેવાલના મુખ્ય ત્રણ ઘટકોમાં નીચેના એકનો સમાવેશ થતો નથી.
(A) સંશોધન શક્યતા
(B) બજાર શક્યતા
(C) ઉત્પાદન શક્યતા

- 4) માહિતી એકત્રીકરણની કઈ પધ્ધતિમાં ગ્રાહકોના જૂથની પસંદગી કરવાની હોય છે ?
- (A) અવલોકન પધ્ધતિ
(B) પ્રયોગ પધ્ધતિ
(C) સર્વેક્ષણ પધ્ધતિ
- 5) તાલિમ અને પ્રશિક્ષણ કઈ સંસ્થા આપે છે ?
- (A) રાજ્ય નાણાંકીય નિગમ
(B) રાષ્ટ્રીય લઘુઉદ્યોગ નિગમ
(C) ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થા
- 6) કુલ આવક - કુલ ખર્ચ =
- (A) નફો
(B) મૂડી
(C) કુલ રોકાણ
- 7) ભારતમાં સહકારી સંસ્થા માટે 'કો-ઓપરેટીવ સોસાયટીઝ એક્ટ' કયા વર્ષમાં અમલમાં આવ્યો છે ?
- (A) 1947
(B) 1904
(C) 1956
- 8) વેચાણવેરો એ કયા પ્રકારનો વેરો છે ?
- (A) અન્ય વેરો
(B) પ્રત્યક્ષ વેરો
(C) પરોક્ષ વેરો
- 9) કર્મચારીને તેના કામના બદલામાં અપાતુ નાણાંકીય વળતર એટલે શું ?
- (A) વેતન
(B) બોનસ
(C) ભથ્થું
- 10) ઔદ્યોગિક એકમની પ્રગતિ માટે શું આવશ્યક છે ?
- (A) વેચાણ
(B) નવીનીકરણ
(C) ઉત્પાદન

- 1) યંત્ર સામગ્રીની ખરીદીનો ખર્ચ એ કઈ મૂડીનો ભાગ છે ?
 - (A) કાર્યકારી મૂડી
 - (B) પડતર મૂડી
 - (C) સ્થિર મૂડી
- 2) બજારનો રાજા કોણ છે ?
 - (A) ગ્રાહક
 - (B) ઉત્પાદક
 - (C) સરકાર
- 3) નીચેનામાંથી કઈ કાર્યશીલ મૂડી નથી ?
 - (A) વાહન
 - (B) રોકડ
 - (C) દેવાદારો
- 4) આબકારી જકાત કયા માલ પર લાગું પડે છે ?
 - (A) સંગ્રહ માલ
 - (B) વેચાણ માલ
 - (C) ઉત્પાદિત માલ
- 5) સંચાલનનું અંતિમ કાર્ય કયું છે ?
 - (A) નિર્ણય
 - (B) આયોજન
 - (C) પ્રશ્ન ઉકેલ

વિભાગ - B

નીચે આપેલા 16 થી 30 સુધીના પ્રશ્નોના જવાબ એક વિધાનમાં લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[15]

- 16) નવા ઔદ્યોગિક એકમની સ્થાપના કોણ કરે છે ?
- 17) યોજનાનો કુલ ખર્ચ એટલે શું ?
- 18) માંગ અને પુરવઠા વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો.
- 19) ભારતમાં કયા ક્ષેત્રનું બજાર ઘણું વિશાળ છે ?
- 20) નાણાંકીય સાધનોના બે સ્ત્રોતો કયા છે ?

- 21) ખાનગી કંપનીમાં વધુ માં વધુ કેટલા સભ્યો હોય છે ?
- 22) આબકારી જકાત કોણ ઉઘરાવે છે ?
- 23) લઘુ ઔદ્યોગિક એકમની વ્યાખ્યા આપો.
- 24) સર્જનશીલતા અને નવીનીકરણ વચ્ચે શો સંબંધ છે ?
- 25) 'રાખનું રતન' શબ્દ કોને માટે વપરાયો છે ?
- 26) માનવ સંસાધનનો ઈષ્ટ ઉપયોગ એટલે શું ?
- 27) ઉદ્યોગ સાહસિકનું અંતિમ લક્ષ્ય કયું હોય છે ?
- 28) દેવાંરૂપે મૂડીની કિંમતને શું કહેવાય ?
- 29) કરાર અને સમજૂતિ વચ્ચે કેવો સંબંધ છે ?
- 30) વાટાઘાટમાં બંને પક્ષો કેવું વલણ ધરાવતા હોવા જોઈએ ?

વિભાગ - C

■ નીચે આપેલા 31થી 44 પ્રશ્નો પૈકી ગમે તે 10 પ્રશ્નોના સંક્ષિપ્તમાં જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે.

- 31) ઉદ્યોગ સાહસિક કયાં કયાં સમૂહિનાં દ્વારા ખોલી આપે છે ?
- 32) આનુષંગિક આવશ્યક સેવાઓ કઈ કઈ છે ? તે જણાવો.
- 33) નાણાંકીય શક્યતા એટલે શું ?
- 34) રેન્ડમ સેમ્પલ એટલે શું ?
- 35) ઔદ્યોગિક એકમમાં કયા કયા હેતુ માટે બાંધકામ કરવામાં આવે છે ?
- 36) સ્થાયી મૂડીનાં ઘટકોનાં નામ આપો.
- 37) વ્યક્તિગત માલિકીનો અર્થ જણાવો.
- 38) આવકવેરો એટલે શું ? તેમાં સમાવિષ્ટ બાબતો જણાવો.
- 39) માનવ સંસાધન સંચાલન એટલે શું ?

- 40) શ્રી રંગાચાર્ય તેની સફળતાનો યશ ઉદ્યોગ સાહસિકતા વિકાસ કાર્યક્રમ તાલીમને આપતાં શું સૂચવે છે ?
- 41) બજાર સંશોધનની પ્રક્રિયાના તબક્કા દર્શાવો.
- 42) કાર્યશીલ મૂડી એટલે શું ?
- 43) વેલ્યુ એડેડ ટેક્સ (VAT) એટલે શું ?
- 44) ઉદ્યોગ સાહસિકતા માટે ગંગારામ બારસ્કરનો દાખલો શું સાબિત કરે છે ?

વિભાગ - D

નીચે આપેલા 45 થી 58 સુધીના લઘુ પ્રશ્નો છે. ગમે તે 10 પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. દરેક પ્રશ્નના 3 ગુણ છે.

[30]

- 45) 'ઉદ્યોગ સાહસિકતા ઉત્તમ વિકલ્પ છે.' સમજાવો.
- 46) સ્થિર મૂડી અને કાર્યશીલ મૂડી વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
- 47) P. P. R. અને D. P. R. વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
- 48) બજાર સર્વેક્ષણમાં માહિતીના એકત્રીકરણના સંભવિત અવરોધો જણાવો.
- 49) તકનિકી વિશ્લેષણ વિશે કયા ચાવીરૂપ પ્રશ્નોના જવાબ મેળવવામાં આવે છે ?
- 50) ઉત્પાદન પૂર્વેના કયા કયા ખર્ચાઓ હોય છે ?
- 51) આબકારી જકાત અને વેચાણવેરા વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
- 52) કારાખાના નો કાયદો (1948) ની મુખ્ય જોગવાઈઓ જણાવો.
- 53) સંચાલકોની વર્તણૂકની ખાસિયતો કયા પ્રકારની હોય છે ?
- 54) વાટાઘાટના ત્રણ તબક્કા સમજાવો.
- 55) કેયુર શારદાના ઉદ્યોગ સાહસિક તરીકે ધંધાના વિકાસના તબક્કા જણાવો.
- 56) નાના એકમની સફળતાના ચાર આધાર જણાવો.
- 57) વિસ્તૃત યોજનાકીય અહેવાલ (D. P. R.) નાં ઘટકોની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
- 58) ઉત્પાદન સંચાલનની મુખ્ય બાબતો કઈ છે ?

વિભાગ - E

■ નીચે આપેલા 59 થી 64 નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. માગ્યા મુજબ જવાબ આપો.
દરેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે. (ગમે તે 4)

59) પ્રાથમિક યોજનાકીય અહેવાલ તૈયાર કરવાના લાભ જણાવો.

60) બજાર સર્વેક્ષણ માટે પ્રશ્નાવલી કઈ રીતે તૈયાર કરી શકાય ?

61) ભાગીદારીની વ્યાખ્યા આપી ભાગીદારોના પ્રકાર જણાવો.

62) નમૂનો પસંદ કરવાની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ સમજાવો.

63) સંચાલનનાં કાર્યો સમજાવો. (ગમે તે પાંચ)

64) માલસામાનની યોગ્ય પ્રાપ્તી એટલે શું વિગતવાર સમજાવો.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

156(E)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains 5 sections and total 64 questions.
- 2) All questions are compulsory.
- 3) Figures at the right side indicate full marks of the questions.
- 4) Answer according to instructions of the questions.
- 5) Start a new section on a new page.

SECTION - A

- Questions from 1 to 15 are multiple choice type questions.
Select and write the correct answer from the given options

A, B, C. Each question carries 1 mark:

[15]

- 1) On what do the opportunities of employment depend?
(A) Money
(B) Economic development
(C) Population
- 2) For the temporary registration of industry in the state government first of all what is required?
(A) D.P.R
(B) V.P.R
(C) P.P.R
- 3) Which one of the following is not considered in the main three components of Detailed project report?
(A) Possibility of Innovation
(B) Possibility of Market
(C) Possibility of Production

- 4) In which method of information collection, selection of the group of consumers is needed?
- (A) Observation method
 - (B) Experimental method
 - (C) Survey method
- 5) Which organisation provides training and education?
- (A) State financial corporation
 - (B) National small scale industrial corporation
 - (C) Industrial training institute
- 6) Total income – Total expenditure = _____
- (A) Profit
 - (B) Capital
 - (C) Total investment
- 7) In which year did the “Co-operative So. Act” come in force in India?
- (A) 1947
 - (B) 1904
 - (C) 1956
- 8) Sales tax is a tax: _____
- (A) Other tax
 - (B) Direct tax
 - (C) Indirect tax
- 9) What is meant by financial remuneration given to the employee in exchange of his work?
- (A) Salary
 - (B) Bonus
 - (C) Allowance

- 10) What is necessary for the development of an industrial unit?
- (A) Sales
 - (B) Innovation
 - (C) Production
- 11) Which portion of capital is the expense of purchase of machines?
- (A) Working capital
 - (B) Cost capital
 - (C) Fixed capital
- 12) Who is the king of market?
- (A) Customer
 - (B) Producer
 - (C) Government
- 13) Which of the following is not working capital?
- (A) Vehicle
 - (B) Cash
 - (C) Debtors
- 14) Excise duty is levied on which goods?
- (A) Stored goods
 - (B) Sale of goods
 - (C) Produced goods
- 15) What is the last function of management?
- (A) Decision
 - (B) Planning
 - (C) Problem Solving

SECTION - B

- Answer the questions from 16 to 30 in one sentence each.
Each question carries 1 mark :

[15]

- 16) Who establishes a new industrial unit?
- 17) What does total project expense mean?
- 18) Explain the relation between Demand and Supply.
- 19) The market of which field in India is very Large?
- 20) What are the two sources of monetary instruments?
- 21) What is the maximum number of members in a private company?
- 22) Who collects the Excise duty?
- 23) Give the definition of Small Industrial Unit.
- 24) What is the relation between Creativity and Innovation?
- 25) For whom is the word "Rakh nu ratan" used?
- 26) What is the optimum use of human capital?
- 27) What is the target goal of an entrepreneur?
- 28) What is called the capital price in the form of debts?
- 29) What is the relation between contract and M.O.U?
- 30) What kind of attitude should both the parties have while negotiation?

SECTION - C

- Answer the questions from 31 to 44 in short. They carry 2 marks each (Any 10):

[20]

- 31) Which doors of prosperity does an entrepreneur open?
- 32) What is necessary service?

- 33) What are monetary possibilities?
- 34) What is a random sample?
- 35) What is the purpose of building in Industrial unit?
- 36) Give the names of the component of fixed capital.
- 37) Give the definition of sole proprietorship.
- 38) What is Income Tax? Explain the various elements of it.
- 39) What is human resource management?
- 40) Mr. Rangacharya obliges his success to the entrepreneurship development programme. What does he say about it?
- 41) Describe the stage of the process of market innovation.
- 42) What is the working capital?
- 43) What does value added tax mean?
- 44) What does the example of Gangaram Baraskar prove for entrepreneurship?

SECTION - D

- **The following questions from 45 to 58 are short answer type questions carrying 3 marks each. Answer them as instructed (Any 10):**

[30]

- 45) “Entrepreneurship is the best option”, Explain.
- 46) Give the difference between fixed capital and working capital.
- 47) What is the difference between PPR and DPR?
- 48) Show the possible obstacles of information accumulation in market survey.

- 49) Which key-questions are answered while doing technical gathering?
- 50) What are the costs before actual production?
- 51) Differentiate between excise duty and sales tax.
- 52) Explain the main elements of Factory Act-1948.
- 53) Write types of behavioural characteristics of administrators.
- 54) Explain the three phases of negotiation.
- 55) Show the stage of business development of Keyur Sharda as an entrepreneur.
- 56) Explain the four Local support of the success of a small unit.
- 57) Discuss in brief the factors of Detailed Project Report (D.P.R.).
- 58) What are the main aspects of production management?

SECTION - E

■ **Questions from 59 to 64 are essay type questions. Answer them as directed. Each question carries 5 marks (Any 4):**

[20]

- 59) State the advantages of preparing Preliminary Project Report.
- 60) How can we prepare questionnaire for market survey?
- 61) Give the definition of partnership. Explain the types of partners.
- 62) Explain the different method of choosing sampling plan.
- 63) Explain the functions of management. (Any Five)
- 64) What is meant by proper receiving of the goods? Explain in detail.

This Question Paper contains 8 printed pages.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 100452

205(G)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં પાંચ વિભાગ અને કુલ 50 પ્રશ્નો છે.
- 2) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
- 3) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ છે.
- 4) પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જ જવાબ લખવા.
- 5) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[20]

- 1) કાચું ભરતિયું કોણ તૈયાર કરે છે ?
(A) માલધણી (B) આડતિયો
(C) ગ્રાહક
- 2) આસામી આડતની ગણતરી કયા વેચાણ પર થાય છે ?
(A) રોકડ વેચાણ (B) ઉધાર વેચાણ
(C) કુલ વેચાણ
- 3) આડતિયો માલધણીને કયું પત્રક મોકલે છે ?
(A) રસીદ (B) કાચું ભરતિયું
(C) વેચાણ આંકડો
- 4) એકનોંધી હિસાબી પદ્ધતિમાં 'ઉધાર ખરીદી' શોધવા કયું ખાતું તૈયાર કરવામાં આવે છે ?
(A) લેણદારનું (B) દેવાદારનું
(C) રોકડ ખાતું
- 5) એકનોંધી હિસાબી પદ્ધતિ એ દ્વિનોંધી પદ્ધતિનું કયું સ્વરૂપ છે ?
(A) સંપૂર્ણ (B) અપૂર્ણ
(C) એકપણ નહિ

- 6) એકનોંધી હિસાબી પદ્ધતિ સામાન્ય રીતે કોણ રાખે છે ?
 (A) કંપની (B) ભાગીદારી પેઢી
 (C) પાનબીડી વાળા
- 7) આવક-જાવક ખાતું કોના જેવું છે ?
 (A) રોકડ ખાતા જેવું (B) નફા નુકશાન ખાતા જેવું
 (C) મૂડી ખાતા જેવું
- 8) દાન (સખાવત) કઈ આવક ગણાય ?
 (A) મહેસૂલી આવક (B) મૂડી આવક
 (C) અન્ય આવક
- 9) અમદાવાદની સીવીલ હોસ્પિટલ એ કયા પ્રકારની સંસ્થા છે ?
 (A) વેપારી સંસ્થા (B) શૈક્ષણિક સંસ્થા
 (C) બિન વેપારી સંસ્થા
- 10) ભારતમાં ભાગીદારીનો કાયદો કઈ સાલથી અમલમાં આવ્યો ?
 (A) 1932 (B) 1923
 (C) 1956
- 11) ભાગીદારીમાં ઓછામાં ઓછા કેટલા ભાગીદારો હોય છે ?
 (A) વીસ (B) બે
 (C) દસ
- 12) ભાગીદારોએ કરારપત્ર બનાવેલ નથી તો નફો કે નુકશાન કયા પ્રમાણમાં વહેંચાશે ?
 (A) પોતાની રીતે (B) મૂડીના પ્રમાણમાં
 (C) સરખે હિસ્સે
- 13) પાઘડી અને ટ્રેડમાર્ક કેવી મિલકત છે ?
 (A) અદ્રશ્ય (B) ચાલું
 (C) કાયમી
- 14) સામાન્ય અનામત એટલે શું છે ?
 (A) નહિં વહેંચાયેલ નુકશાન (B) નહિં વહેંચાયેલ નફો
 (C) ડિવિડન્ડ
- 15) આખર સ્ટોકનું મૂલ્યાંકન
 (A) મૂળ કિંમતે થાય.
 (B) બજાર કિંમતે થાય.
 (C) મૂળ કિંમત અને બજાર કિંમત બેમાંથી જે ઓછી તે.

- 16) ભાગીદારના પ્રવેશ/નિવૃત્તિ વખતે તૈયાર કરવામાં આવે છે.
 (A) નફા - નુકશાન હવાલા ખાતું (B) વેપાર ખાતું
 (C) નફા - નુકશાન ખાતું
- 17) A, B અને C 5 : 3 : 2 ના પ્રમાણમાં નફો નુકશાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે.
 જે પૈકિ B નિવૃત્ત થાય છે. તો નફા - નુકશાનનું નવું પ્રમાણ શું થાય.
 (A) 2 : 5 (B) 5 : 2
 (C) 1 : 1
- 18) કંપનીનો શેર હોલ્ડર કંપનીના હમાના નાણાં ભરવામાં નિષ્ફળ જાય તો
 (A) તે શેર હોલ્ડર તરીકે ચાલુ રહે. (B) તેના શેર રદ થાય.
 (C) તેના શેર જપ્ત થાય.
- 19) શેર જમીની બાકીની રકમ કયા ખાતે લઈ જવામાં આવે છે ?
 (A) મૂડી અનામત (B) સામાન્ય અનામત
 (C) નફા - નુકશાન ખાતે
- 20) શેર પ્રિમિયમથી બહાર પાડવા એટલે.....
 (A) મૂળ કિંમતે બહાર પાડવા.
 (B) મૂળ કિંમત કરતાં વધુ કિંમતે બહાર પાડવા.
 (C) મૂળ કિંમત કરતાં ઓછી કિંમતે બહાર પાડવા.

વિભાગ - B

- પ્રશ્નક્રમાંક 21 થી 30 અતિ ટૂંકા જવાબી પ્રશ્નો છે. જેના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.
 દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 21) આડતિયો પોતાના ચોપડે કોનું ખાતું તૈયાર કરે છે ?
- 22) આડતના પ્રકારો જણાવો.
- 23) એકનોંધી પદ્ધતિનાં સ્વરૂપો જણાવો.
- 24) એકનોંધી હિસાબી પદ્ધતિમાં શરૂઆતની મૂડી શોધવા કયું ખાતું તૈયાર કરવું પડે છે ?
- 25) બિન વેપારી સંસ્થાની મુખ્ય આવક કઈ છે ?
- 26) ભાગીદારી પેઢીમાં વધુમાં વધુ કેટલા ભાગીદારો હોય ?
- 27) ભાગીદારોએ મૂડી ખાતાં રાખવાની પદ્ધતિઓ જણાવો.
- 28) જમીન, મકાન, યંત્રો એ કેવી મિલકત છે ?
- 29) ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે “મિલકતમાં વધારો” નફા - નુકશાન હવાલા ખાતાની કઈ બાજું નોંધાય ?
- 30) ભારતમાં કંપનીધારો કઈ સાલથી અસ્તિત્વમાં આવ્યો ?

વિભાગ - C

- પ્રશ્ન ક્રમાંક 31 થી 39 ટૂંકા જવાબી પ્રશ્નો છે, જેના માગ્યા મુજબ જવાબ આપવાના છે. નવમાંથી ગમે તે છ ના જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નના 3 ગુણ છે.

[18]

- 31) આડતમાલના ત્રણ લક્ષણો જણાવો.
- 32) બિન વેપારી સંસ્થાનો અર્થ અને તેના ઉદાહરણ આપો.
- 33) એક પેઢીના ભાગીદારે પેઢીમાંથી દર મહિનાની શરૂઆતમાં ₹ 800 નો ઉપાડ કર્યો છે. જો ઉપાડ પર 5% લેખે વ્યાજ વસૂલ કરવાનું હોય તો ઉપાડ પર વ્યાજનો દર શોધો.
- 34) પ્રેફરન્સ શેરના પ્રકારો જણાવો.
- 35) સંચાલકિય હિસાબી પદ્ધતિના ત્રણ લક્ષણો જણાવો.
- 36) કુગાવાલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિના ત્રણ લાભ અને ત્રણ ગેરલાભ જણાવો.
- 37) માનવ સંપત્તિના હિસાબોના ત્રણફાયદા જણાવો.
- 38) કોમ્પ્યુટરના ભાગો જણાવો.
- 39) આંતરરાષ્ટ્રીય હિસાબી ધોરણોમાં સમાવિષ્ટ થતી બાબતો જણાવો.

વિભાગ - D

- પ્રશ્નક્રમાંક 40 થી 47 નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે, જેના માગ્યા મુજબ જવાબ લખો. આઠમાંથી ગમે તે છ લખો. દરેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે.

[30]

- 40) રાજકોટની રમીલાએ વલસાડની વનિતાને ₹ 600 નું એક એવા 100 કબાટ આડતથી વેચવા મોકલ્યા. માલ મોકલતાં માલધણીએ ₹ 3,500 રેલ્વેનૂર અને ₹ 2,000 મજૂરીનાં ચૂકવ્યા. રમીલાની લખેલી ₹ 35,000 ની 3 માસની મુદતની હૂંડી આડત માલના એડવાન્સ પેટે સ્વીકારી. માલધણીને નાણાંની તાત્કાલિક જરૂર હોવાથી આ હૂંડી વાર્ષિક 12% ના દરે વટાવી. વનિતાએ માલ છોડાવવા અંગેના મજૂરી - જકાતના ₹ 5,000 ચૂકવ્યા. બે માસ પછી વેચાણ આંકડામાં તેમણે જણાવ્યું કે 70 કબાટ ₹ 900 લેખે વેચ્યા હતા અને બાકીના 30 કબાટ ₹ 1,000 લેખે વેચ્યા હતા. આડતિયાને વેચાણ પર 5% આડત આપવાની છે. આડતમાલ ખાતું તૈયાર કરો.
- 41) 10,000 લિટર રસાયણ લિટરના 0.80 પૈસાના ભાવે આડતથી વેચવા મોકલ્યું. માલ મોકલતા ₹ 400 ખર્ચ થયો. રસ્તામાં બાષ્પીભવનથી 400 લિટર રસાયણ ઉડી ગયું. આડતિયાએ 7,200 લિટર રસાયણ ₹ 4 ના ભાવે વેચ્યું. આખર સ્ટોકની ગણતરી કરો.

42) નીચેના તફાવત લખો. (ત્રણ-ત્રણ મુદ્દો)

(1) કાયું ભરતિયું અને વેચાણ આંકડો

(2) આડત માલથી વેચાણ અને સામાન્ય વેચાણ

43) શ્રી મેહુલ પોતાના હિસાબો એકનોંધી પદ્ધતિથી રાખે છે. માહિતી નીચે મુજબ છે.

(1) શરૂઆતનો મૂડી (તા. 1-1-2019) ₹ 55,000

(2) આખરની મૂડી (તા. 31-12-2019) ₹ 75,000

(3) વર્ષ દરમ્યાન વધારાની મૂડી ₹ 12,000

(4) વર્ષ દરમ્યાન કરેલ ઉપાડ

L.I.C. ₹ 3,200

આવકવેરો ₹ 2,800

ઘરખર્ચ ₹ 4,200

વર્ષ - 2019 ના રોજનો નફો શોધો.

44) શ્રી શક્તિ ક્લબનું આવક - જાવક ખાતું નીચે મુજબ આપેલ છે. તેના આધારે તા. 31-3-2011 ના રોજ પૂરાં થતા વર્ષનું ઉપજ-ખર્ચ ખાતું તૈયાર કરો.

આવક-જાવક ખાતું

આવક	₹	જાવક	₹
બા.આ. લાવ્યા	900	બા.આ. લાવ્યા	400
મનોરંજન કાર્યક્રમ આવક	4,950	સ્ટેશનરી ખર્ચ	1,000
પ્રવેશ ફી	1,800	ફર્નિચર ખરીદી	3,000
રોકાણો પર વ્યાજ	1,650	રોકાણોની ખરીદી	6,000
લવાજમ :		બિલિયડ ટેબલ	3,000
2009-10 100		પગાર	4,750
2010-11 5,800		મનોરંજન કાર્યક્રમ ખર્ચ	2,550
2011-12 600	6,500	બા.આ.બા.ગયા	
જૂના ફર્નિચરનું વેચાણ	200	રોકડ સિલક	200
(ચોપડા કિંમત 350)		બેન્ક સિલક	1,100
દાન (સખાવત)	6,000		
	22,000		22,000

વધારાની માહિતી :

- (1) ક્લબનાં 125 સભ્યો છે. જે દરેક વાર્ષિક ₹ 50 લવાજમના ચૂકવે છે.
- (2) પગાર ચૂકવવાનો બાકી ₹ 650 છે.
- (3) રોકાણો પર મળવાનું બાકી વ્યાજ ₹ 250 છે.
- (4) પ્રવેશ ફી 50% મૂડીકૃત કરવાની છે.

- 45) શ્રી રામ અને લખન એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓ સરખા હિસ્સે નફો - નુકશાન વહેંચે છે. તા. 1-4-2018 ના રોજ રામ અને લખનન મૂડી અનુક્રમે ₹ 30,000 અને ₹ 25,000 છે. ભાગીદારોનો ઉપાડ અનુક્રમે ₹ 3,000 અને ₹ 2,500 છે. ઉપાડ પર વ્યાજ રામનું ₹ 200 અને લખનનું ₹ 150 ગણવાનું છે.

ભાગીદારી કરારનામામાં જણાવ્યા પ્રમાણે ભાગીદારોની મૂડી પર 12% લેખે વ્યાજ આપવાનું છે. જ્યારે ઉપાડ પર 15% લેખે વ્યાજ વસૂલ કરવાનું છે. લખનને વાર્ષિક ₹ 12,000 પગાર આપવાનો છે. ભાગીદારોની મૂડી અને ઉપાડ પર વ્યાજ તથા લખનના પગાર ગણ્યા પહેલાં તા. 31-3-2019 ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનો નફો ₹ 27,000 છે.

ઉપરની માહિતી પરથી નફા - નુકશાન ફાળવણી ખાતું અને ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં તૈયાર કરો.

- 46) નોકિયા કંપની લિમિટેડે ₹ 100 નો એક એવા 1000 ઈકવીટી શેર બહાર પાડ્યા. નાણાં નીચે મુજબ મંગાવવાના હતા.

શેર અરજ સાથે ₹ 20

શેર મંજૂરી સાથે ₹ 25

શેર પ્રથમ હપ્તા સાથે ₹ 30

શેર બીજા હપ્તા સાથે ₹ 25

કંપનીને 900 શેર માટે અરજીઓ મળી જે તમામ મંજૂર કરવામાં આવી પ્રથમ અને બીજા હપ્તાની રકમ સમયસર અને પૂરેપૂરી મળી ગઈ.

કંપનીના ચોપડે આમનોંધ લખો.

(બા. જે. જરૂરી નથી)

- 47) વિવેક લિમિટેડની નીચે આપવામાં આવેલ બાકિઓ પરથી તા. 31-3-2004 ના રોજ પુરા થતા વર્ષનું વેપાર ખાતું તૈયાર કરો.

વિગત	₹
શરૂઆતનો સ્ટોક (તા. 1-4-2003)	10,000
ખરીદી	30,200
ખરીદ-પરત	200
આવાક માલ - ગાડા ભાડું	400
રેલ્વેનૂર	600
મજૂરી	1,000
લારી ભાડું	300
ડેમરેજ	700
ગાદી ચાર્જ	200
ઓક્ટ્રોય	800
વેચાણ	40,400
વેચાણ પરત	400
ભંગાર માલનું વેચાણ	1,200
ચોરાઈ ગયેલ માલ	800
ધર્માદા આપેલ માલ	600
આગથી બળી ગયેલ માલ	400
આખર સ્ટોક (31-3-2004)	9,000

વિભાગ - E

- પ્રશ્નક્રમાંક 48 થી 50 વિસ્તૃત પ્રકારના પ્રશ્નો છે. ત્રણમાંથી ગમે તે બે લખો.
દરેક પ્રશ્નના 11 ગુણ છે.

[22]

- 48) શ્રી મયંક મોદી પોતાના હિસાબો એકનોંધી પધ્ધતિથી રાખે છે. નીચેની માહિતીના આધારે ઉધાર ખરીદી અને ઉધાર વેચાણ શોધો.

વિગત	શરૂની બાકી તા. 01-04-2018	આખર બાકી તા. 31-03-2019
દેવી હૂંડી	840	1,540
લેણી હૂંડી	420	1,120
માલનો સ્ટોક	5,600	8,700
લેણદારો	6,720	4,120
દેવાદારો	12,600	12,000

વધારાની માહિતી :

લેણી હૂંડીના રોકડા મળ્યા	₹ 2,120
દેવી હૂંડીના રોકડા ચૂકવ્યા	₹ 2,540
દેવાદારો પાસેથી રોકડા મળ્યા	₹ 62,000
લેણદારોને રોકડા ચૂકવ્યા	₹ 54,600

ખરીદ માલ પરત	₹ 600
વેચાણ માલ પરત	₹ 800
મળેલ વટાવ	₹ 500
આપેલ વટાવ	₹ 800
ઘાલખાધ	₹ 700

- 49) (A) સીતા, ગીતા, મીતા અને નીતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓનું નફા - નુકશાનનું પ્રમાણ 4 : 3 : 2 : 1 છે. વર્ષના અંતે પેઢીનો નફો ₹ 1,00,000 થયો હોય તો દરેક ભાગીદારને કેટલો નફો મળશે ?
- (B) ભાગીદારીની વ્યાખ્યા આપી ભાગીદારીનાં લક્ષણો જણાવો.
- (C) ભાવેશ અને રાજેશ એક પેઢીના ભાગીદારો છે. ભાવેશ દર મહિનાની પહેલી તારીખે ₹ 500 નો ઉપાડ કરે છે. જ્યારે રાજેશ દર મહિનાની છેલ્લી તારીખે ₹ 400 નો ઉપાડ કરે છે. ઉપાડ પર વ્યાજનો દર 12% હોય તો બંનેના વ્યાજનો તફાવત શોધો.
- 50) રામ અને શ્યામ 2 : 1 ના પ્રમાણમાં નફો વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. તા. 31 મી માર્ચ 2018 ના રોજનું પાકુ સરવૈયું નીચે મુજબ છે.

પાકું સરવૈયું

મૂડી દેવાં	₹	મિલકત લેણાં	₹
રામની મૂડી	60,000	જમીન - મકાન	50,000
શ્યામની મૂડી	32,000	ઓફિસ - ફર્નિચર	2,000
અનામત ભંડોળ	9,000	સ્ટોક	40,000
લેણદારો	34,000	દેવાદારો	32,000
		લેણી હૂંડીઓ	6,000
		રોકડ સિલક	5,000
	1,35,000		1,35,000

તા. 1 લી જુલાઈ 2018 ના રોજ નીચેની શરતોએ શિવજીને ભાગીદારીમાં પ્રવેશ આપ્યો.

- (1) શિવજીએ ભવિષ્યના નફાના $\frac{1}{5}$ ભાગના બદલામાં ₹ 20,000 મૂડી તરીકે લાવવા.
 - (2) જમીન અને મકાનની કિંમતમાં 20% નો વધારો કરવો.
 - (3) સ્ટોક અને ફર્નિચરની કિંમતમાં 10% ઘટાડો કરવો.
 - (4) દેવાદારો પર 5% લેખે ઘાલખાધ અનામતની જોગવાઈ કરવી.
 - (5) નહિં ચૂકવેલ ભાડાના ₹ 300 ની નોંધ કરવાની બાકી છે.
 - (6) ₹ 300 લેણદારો પર વટાવ અનામત રાખો.
- ઉપરની માહિતી પરથી જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી નવી પેઢીનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 101452

207(G)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 58 પ્રશ્નો છે.
- 2) પ્રશ્નોના જવાબ સૂચના મુજબ આપો.
- 3) પ્રશ્નોની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- 4) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખો.

વિભાગ - A

■ નીચે આપેલા 1 થી 20 બહુવિકલ્પ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. દરેક પ્રશ્ન માટે આપેલા વિકલ્પ પૈકી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. દરેકનો 1 ગુણ છે.

[20]

- 1) કોઈ હિસાબી વ્યવહાર લખવાનો રહી જાય તો તેને કયા પ્રકારની ભૂલ કહેવાય છે ?
(A) સિદ્ધાંતની
(B) વિસરચૂક
(C) ભરપાઈ ચૂક
- 2) બક્ષિસવેરાના કાયદા મુજબ નીચેનામાંથી કઈ બક્ષિસ માની લીધેલ બક્ષિસ ગણાય છે ?
(A) રોકડની બક્ષિસ
(B) હિસાબી ચોપડે નોંધાતી બક્ષિસ
(C) લગ્ન પ્રસંગે આપેલ બક્ષિસ
- 3) ઓડિટ કાર્યનો અંતિમ તબક્કો કયો છે ?
(A) વાઉચિંગ
(B) ચકાસણી
(C) મૂલ્યાંકન

- 4) ઈન્કમેટેક્સ રિફંડનું વાઉચિંગ કરતી વખતે નીચેનામાંથી કયું વાઉચર તપાસવું જોઈએ ?
- (A) ખરીદ બીલ
(B) વેચાણ બીલ
(C) રિફંડનો હુકમ
- 5) સંપત્તિવેરામાં અંગત વાહનો કેટલા સુધી કરમુક્ત છે ?
- (A) ₹ 75,000
(B) ₹ 80,000
(C) ₹ 90,000
- 6) કઈ તપાસમાં થોડા કસોટીરૂપ વ્યવહારોની પસંદગી કરવામાં આવે છે ?
- (A) નિત્ય તપાસ
(B) ચકાસણી
(C) પ્રાયોગિક તપાસ
- 7) આવકવેરાનો કાયદો કઈ સાલથી અમલમાં આવ્યો ?
- (A) 1965
(B) 1961
(C) 1972
- 8) નીચેનામાંથી કઈ વિગત ઓડિટરના કામકાજના કાગળોમાં સમાવેશ થાય છે ?
- (A) પાકું સરવૈયું
(B) ઓડિટ કાર્યક્રમ
(C) શેર હોલ્ડરોની યાદી
- 9) આંતરિક અંકુશની પ્રથા કેવી હોય છે ?
- (A) જડ
(B) કામ ચલાઉ
(C) પરિવર્તનશીલ

- 10) વેચાણમાલ પરત આવે ત્યારે કઈ ચિઠ્ઠી લખવામાં આવે છે ?
- (A) વચન ચિઠ્ઠી
(B) જમા ચિઠ્ઠી
(C) ઉધાર ચિઠ્ઠી
- 11) બક્ષિસવેરો ભરવાની જવાબદારી નીચેનામાંથી કોની હોય છે ?
- (A) બક્ષિસ આપનાર
(B) રાજ્ય સરકાર
(C) બક્ષિસ લેનાર
- 12) આંતરિક અંકુશથી કર્મચારીઓમાં શું કેળવાય છે ?
- (A) સમજણ
(B) નિયમિતતા
(C) બન્ને
- 13) ભારતીય કંપનીધારા પ્રમાણે હિસાબોનું શું કરાવવું ફરજિયાત નથી ?
- (A) ઓડિટ
(B) મૂલ્યાંકન
(C) અન્વેષણ
- 14) કોઈ એક વ્યક્તિએ બીજી વ્યક્તિની તરફેણમાં અવેજ વગર કરેલ મિલકતનું હસ્તાંતરને શું કહે છે ?
- (A) વેચાણ
(B) ધર્મદો
(C) બક્ષિસ
- 15) કેન્દ્ર કે રાજ્ય સરકારના હિસાબો ઓડિટ કરવાનું કામ કોણ કરે છે ?
- (A) કોમ્પ્રોલર એન્ડ ઓડિટ જનરલ
(B) ઓડિટર
(C) કેન્દ્ર સરકાર

- 16) હિસાબો કોણ રાખે છે ?
- (A) હિસાબનીશ
(B) ઓડિટર
(C) શેર હોલ્ડરો
- 17) કઈ પદ્ધતિમાં હિસાબો લખવા તેમજ તપાસવાનું કાર્ય એક સાથે થાય છે ?
- (A) આંતરિક અંકુશ
(B) આંતરિક ઓડીટ
(C) પડતર ઓડિટ
- 18) ઓડિટિંગનો આત્મા કોણ છે ?
- (A) મૂલ્યાંકન
(B) વાઉચિંગ
(C) ચકાસણી
- 19) નીચેનામાંથી કઈ ભૂલ કાચા સરવૈયાને અસર કરતી નથી ?
- (A) વિસરચૂક ભૂલ
(B) ખતવણીની ભૂલ
(C) બેવડી ખતવણી
- 20) પડતરના હિસાબોનું કાર્યક્ષેત્ર કેવું છે ?
- (A) મર્યાદિત
(B) સાંકળુ
(C) વિશાળ

વિભાગ - B

■ નીચે આપેલા 21 થી 30 પ્રશ્નોના અતિ ટૂંકમાં જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે. [10]

- 21) મૂલ્યાંકન એટલે શું ?
- 22) સંપત્તિવેરો એટલે શું ?

- 23) અધ્યાપકને મળતા પરીક્ષા મહેનતાણાંની રકમ આવકવેરામાં કયા શીર્ષક હેઠળ મુકવામાં આવે છે?
- 24) બેન્ક ખાતાના વાઉચિંગ વખતે ઓડિટરે શું તપાસવું જોઈએ ?
- 25) ઓડિટરનું કાર્ય શું છે ?
- 26) સતત ઓડિટ ક્યાં અનુકૂળ પડે છે ?
- 27) કસ્ટમ ડ્યુટી કોણ ઉઘરાવે છે ?
- 28) અર્ધવાર્ષિક ઓડિટ ખાસ કયા હેતુથી કરવામાં આવે છે ?
- 29) કઈ આવકોનો સમાવેશ મકાન - મિલકતમાંથી મળતી આવકોમાં કરવામાં આવે છે ?
- 30) ઓડિટ કાર્યક્રમ એટલે શું ?

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા 31 થી 44 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નોના 2 ગુણ છે.
(ગમેતે 12)

[24]

- 31) ઓડિટરની નિમણુંક કે પુનઃ નિમણુંક વિશિષ્ટ ઠરાવ દ્વારા થાય તેવી ચાર સંસ્થાઓ જણાવો.
- 32) ચોખ્ખી સંપત્તિ એટલે શું ?
- 33) ઓડિટર ઓડિટ કરતી વખતે કઈ - કઈ નિશાનીઓનો ઉપયોગ કરે છે ?
- 34) અન્વેષણના કોઈપણ બે પ્રસંગો જણાવો.
- 35) સંપત્તિવેરા અન્વયે માની લીધેલી કોઈપણ બે મિલકતો જણાવો.
- 36) ખામીવાળો ઓડિટ અહેવાલ કયા સંજોગોમાં આપી શકે છે ?
- 37) વેચાણવેરાની મુદતીના બે પ્રસંગો જણાવો.
- 38) આંતરિક અંકુશની વ્યાખ્યા આપો.

- 39) ઓડિટના ચાર પ્રકારો જણાવો.
- 40) ઓડિટિંગના કોઈપણ બે લક્ષણો જણાવો.
- 41) પાછલું વર્ષ એટલે શું ?
- 42) ફરીથી વેચાણ (પુનઃ વેચાણ)ના કોઈપણ બે ઉદાહરણ જણાવો.
- 43) કરદાતા એટલે શું ?
- 44) ઓડિટ નોંધપોથીની વ્યાખ્યા આપો.

વિભાગ - D

- નીચેના 45 અને 46 ટૂંકા પ્રશ્નોના માંગ્યા મુજબ જવાબ આપો. દરેક પ્રશ્નના 3 ગુણ છે. [6]
 - 45) ટીમિંગ અને લેડિંગ પદ્ધતિ સમજાવો.
 - 46) કંપની ઓડિટરના ગુણો જણાવો.
- નીચેના 47 થી 50 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો. દરેકના 4 ગુણ છે. (ગમે તે ત્રણ) [12]
 - 47) વેપારીને કર ભરવાની જવાબદારીમાંથી મુક્તિ પ્રાપ્ત થાય તેવા પ્રસંગો જણાવો.
 - 48) આકસ્મિક આવક એટલે શું ? આકસ્મિક આવકના ચાર ઉદાહરણ આપો.
 - 49) પડતર ઓડિટની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
 - 50) ઓડિટ અહેવાલના ફાયદા જણાવો.
- નીચેના 51 અને 52 પ્રશ્નોના તફાવતલક્ષી જવાબ લખો. દરેકના 4 ગુણ છે. [8]
 - 51) નિત્ય તપાસ અને પ્રાયોગિક તપાસ વચ્ચેના તફાવતના ચાર - ચાર મુદ્દા લખો.
 - 52) ઓડિટ અને અન્વેષણ વચ્ચેના તફાવતના ચાર - ચાર મુદ્દા લખો.

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા 53 થી 58 નિબંધલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. દરેકના 5 ગુણ છે. (ગમે તે ચાર) [20]
 - 53) પગારના શીર્ષક હેઠળ સમાવાતી આવકો જણાવો.

- 54) કંપની ઓડિટરની ગેરલાયકાતો જણાવો.
- 55) આદર્શ અંકુશ પદ્ધતિના લક્ષણો જણાવો.
- 56) પડતર ઓડિટના હેતુઓ જણાવો.
- 57) ગુજરાત વેચાણવેરા સંદર્ભમાં નીચેના શબ્દોની સમજૂતિ આપો. (ગમે તે બે)
- (1) વેપારી (2) માલ
- (3) ખેતી અને ખેડૂત
- 58) ધ્યાના પટેલ એક કંપનીમાં નોકરી કરે છે. નીચેની માહિતી પરથી ગ્રોસ આવકની ગણતરી કરો.
- (1) મૂળ પગાર (માસિક) ₹ 16,000
- (2) મનોરંજન ભથ્થું (વાર્ષિક) ₹ 4,500
- (3) મોઘવારી ભથ્થું - મૂળ પગારના 65% લેખે
- (4) બોનસ - 1 (એક) મૂળ માસિક પગાર
- (5) માલિકનો માન્ય પ્રોવિડન્ડ ફંડમાં ફાળો - મૂળ પગારના 8% લેખે
- (6) માલિક દ્વારા ચૂકવેલ જીવન વિમા પ્રિમીયમ ₹ 3,500

